

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Groothandel in
Vlakglas, de Groothandel in
Verf, het Glasbewerkings- en
het Glazeniersbedrijf (BPFV)

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel
in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en
het Glazeniersbedrijf (BPFV)
Akerstraat 92
6411 HD HEERLEN
Telefoon: 088 - 116 2000

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel
onder nummer 41125565

Verslag over het boekjaar 2016

Inhoud

	Pagina
Verslag van het bestuur	
1. Meerjarenoverzicht	5
2. Algemene informatie	7
3. Bestuursaangelegenheden	13
4. Financiële informatie	21
5. Risicoparagraaf	28
6. Pensioenparagraaf	34
7. Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving	36
8. Beleggingenparagraaf	40
9. Toekomstparagraaf	45
10. Verslag van de Raad van Toezicht over het jaar 2016	46
11. Reactie Bestuur op verslag Raad van Toezicht over het jaar 2016	48
12. Verslag Verantwoordingsorgaan (VO) over het jaar 2016	49
13. Reactie Bestuur op verslag van het Verantwoordingsorgaan (VO)	51
Jaarrekening	
Balans per 31 december	54
Staat van baten en lasten	56
Kasstroomoverzicht	58
Inleiding	59
Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling	59
Toelichting op de balans per 31 december	67
Gebeurtenissen na balansdatum	75
Toelichting op de staat van baten en lasten	76
Resultaatbestemming	81
Risicoparagraaf	82
Overige gegevens	
Actuariële verklaring	89
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	91
Bijlage	
Begrippenlijst	95

Verslag van het bestuur

1. Meerjarenoverzicht

	2016	2015	2014	2013	2012
Aantallen					
Aantal werkgevers	403	386	393	415	419
Deelnemers (incl. arbeidsongeschikten)	4.994	5.027	4.958	5.269	5.668
Gewezen deelnemers	14.615	14.246	14.629	14.591	16.582
Pensioengerechtigden	3.956	4.107	3.917	3.758	3.577
Totaal aantal verzekerden	23.565	23.380	23.504	23.618	25.827
Verhouding actieven : niet actieven in %	27	27	27	29	28
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Premiebatens					
Basisregelingen	29.521	23.129	22.689	26.480	29.892
Overgangsregeling VUT	343	1.062	1.035	1.174	0
Uitgestelde VUT t.b.v. OP (Vendrik)	0	0	228	52	86
Overgangsregeling vroegpensioen	737	934	662	694	780
ANW hiaat	0	952	362	373	420
FVP	0	0	334	149	187
	30.601	26.077	25.310	28.922	31.365
Feitelijke premie basisregeling	29.521	23.129	22.689	26.480	29.892
Kostendeekkende premie	32.880	28.120	24.615	27.762	30.284
Gedempte premie	23.613	20.806	19.044	19.491	20.889
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.018	-2.922	-3.291	-2.219	-2.174
Pensioenuitkeringen	-10.767	-10.410	-10.621	-12.737	-10.854
Korting van aanspraken en rechten	0	0	0	-6.837	-91.856

	2016	2015	2014	2013	2012
Reglementsvariabelen					
Toeslag actieven per 1 januari in %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toeslag inactieven per 1 januari in %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Korting op pensioenrechten en -aanspraken in %	0,00	0,00	0,00	1,30	5,60
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	179.559	185.377	164.538	167.074	130.592
Vastrentende waarden	543.936	482.639	514.322	359.496	356.676
Derivaten	564	1.973	52	3.484	6.795
Overige beleggingen	0	0	0	2.387	2.132
Totaal	724.059	669.989	678.912	532.441	496.195
Beleggingen VPL-regelingen	12.014	10.499	9.781	0	0
Beleggingsperformance					
Vastgoed rendement in %	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	14,30
Aandelen rendement in %	11,49	8,21	11,30	16,85	13,49
Vastrentende waarden in %	10,32	-0,34	33,24	-6,35	12,25
Totale portefeuille rendement in %	9,99	-0,69	26,30	-0,32	12,46
Benchmark rendement in %	8,40	-0,19	27,90	-0,72	10,03
Z-score	1,28	-0,56	0,17	0,05	1,72
Performancetoets	2,46	2,07	3,01	4,69	2,77
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Reserves	-51.091	-33.175	42.006	22.951	4.785
Technische voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen	820.501	719.312	653.157	522.828	539.123
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	498	0	0	0	0
Overige technische voorzieningen	1.673	1.304	1.166	1.262	1.361
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	66	61	56	50	44
Totaal voorzieningen	822.738	720.677	654.379	524.140	540.528
Aanwezige dekkingsgraad	93,8%	95,4%	106,4%	104,3%	98,9%
Vereiste dekkingsgraad	112,6%	113,8%	111,8%	112,4%	111,9%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,4%	104,5%	104,4%	104,4%	104,4%
Beleidsdekkingsgraad	91,3%	97,9%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Reële dekkingsgraad	73,9%	78,4%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

2. Algemene informatie

Juridische structuur

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf (kort: BPFV) is opgericht op 6 april 1959 door de organisaties van werkgevers en werknemers zijnde rechtsvoorgangers van de in stand houdende partijen de Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO en de Vereniging van Verfgroothandelaren in Nederland enerzijds en de rechtsvoorgangers van FNV en CNV Vakmensen anderzijds. De stichting is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41125565. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 29 september 2014. BPFV is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling ('basispensioenregeling'), en een tweetal overgangsregelingen (samen: 'de pensioenregelingen') bouwen de werknemers een financiële aanspraak op ten behoeve van de gevolgen van pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Statutaire doelstellingen

BPFV heeft tot doel het, binnen de grenzen van zijn middelen, verlenen of doen verlenen van pensioenen, uitkeringen en/of andere tegemoetkomingen aan (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en hun nagelaten betrekkingen, die daarvoor in aanmerking komen krachtens de bepalingen van de statuten en reglementen. Het bedrijfstakpensioenfonds voert een beleid dat in overeenstemming is met deze doelstelling. Dit beleid is vastgelegd in beleidsdocumenten, waarvan de actuariële en bedrijfstechnische nota ('ABTN') de belangrijkste is. Deze ABTN is in juni 2016 geactualiseerd.

Missie en visie van het pensioenfonds

BPFV verzorgt in opdracht van sociale partners een solidaire en collectieve pensioenregeling. BPFV is betrokken bij alle deelnemers en hun nabestaanden, streeft naar een zo goed mogelijk pensioen tegen een aanvaardbare prijs.

BPFV zet zich in om deelnemers en hun nabestaanden met heldere communicatie te ondersteunen bij het maken van verantwoorde keuzes op pensioengebied. BPFV streeft naar een solide, integer en maatschappelijk verantwoord beheer van het belegd vermogen.

Strategie

De aandacht voor pensioen is groot. Het pensioenstelsel gaat in de toekomst veranderen, maar het is nog niet duidelijk hoe de pensioenregeling er in de toekomst uit gaat zien. BPFV volgt de ontwikkelingen op de voet.

BPFV legt de volgende accenten:

- Het belang van werknemers, pensioengerechtigden en werkgevers staat centraal. Belangen worden evenwichtig tegen elkaar afgewogen. We geven werknemers inzicht in hun eigen pensioen. We informeren tijdig en begrijpelijk over de veranderingen in de pensioenregeling en we gaan de dialoog aan bij belangrijke besluiten die we moeten nemen.
- De pensioengelden worden op een solide wijze beheerd. Bij onze ambitie hoort het nemen van risico's. Dat doen we op een verantwoorde wijze. Ons risicoprofiel is op een kostenefficiënte wijze vertaald in de beleggingsportefeuille.
- De samenwerking met onze partners is goed georganiseerd, kostenbewust en gericht op een hoge tevredenheid bij werknemers, pensioengerechtigden en werkgevers.
- Wij kijken vooruit en anticiperen op de toekomst. Er is zorg over het aantal deelnemers en uitvoeringskosten. Wij blijven ons oriënteren op samenwerking met een andere partij. Daartoe is samen met sociale partners een werkgroep opgericht. Deze werkgroep oriënteert zich op de toekomstbestendigheid van de pensioenregeling en de pensioenuitvoering.

De hierboven omschreven strategie bevat de doelstellingen van het fonds. Het bestuur is van mening dat deze doelstellingen in het verslagjaar 2016 in voldoende mate zijn realiseerd. Daaraan liggen de volgende overwegingen ten grondslag:

- In de beraadslaging en besluitvorming tijdens bestuursvergaderingen worden de belangen van alle bij het pensioenfonds betrokken groeperingen evenwichtig tegen elkaar afgewogen;
- Belanghebbenden worden tijdig en begrijpelijk geïnformeerd over voor hen relevante onderwerpen, conform het beleid zoals vastgelegd in het communicatiebeleidsplan;
- Het bestuur is zich continu bewust van de noodzaak tot beheersing van de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling, en betreft dit aspect in haar besluitvorming.

De organisatie van het fonds in 2016

Het bestuur

BPFV heeft een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door een externe adviserend actuaaris en een waarmede actuaaris, een externe waarmede accountant, een beleggingsadviseur, commissies, een raad van toezicht, een verantwoordingsorgaan een compliance officer en een bestuursbureau. BPFV heeft geen personeel in dienst; alle werkzaamheden (pensioenadministratie, uitbetaling, vermogensbeheer, communicatie, etc.) zijn uitbesteed.

Het bestuur bestaat uit zeven leden. De werkgeversorganisaties benoemen in onderling overleg drie leden. De werknemersorganisaties benoemen ieder één lid. Het lid namens pensioengerechtigden wordt benoemd door het bestuur na verkiezingen waarbij pensioengerechtigden mogen kiezen. De voorzitter is een onafhankelijk bestuurslid zonder stemrecht en wordt benoemd door het bestuur.

De samenstelling van het bestuur (alsmede de vertrekkende en nieuw aangestelde bestuursleden voor 2016) is als volgt:

Benoemd als onafhankelijk voorzitter:

		<i>Vanaf</i>	<i>Tot</i>	
De heer J.H.M. van de Vall ¹⁾	voorzitter	02-04-2013	02-04-2017	Onafhankelijk bestuurder

Benoemd als bestuurslid namens werkgeversorganisaties:

<i>Leden</i>		<i>Vanaf</i>	<i>Tot</i>	<i>Organisatie</i>
De heer A.A. Kiffen ²⁾	secretaris	03-12-2012	03-12-2020	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO
De heer E.E. van de Lustgraaf	bestuurslid	01-07-2014	01-07-2018	Vereniging van Verfgroothandelaren in Nederland
De heer J.A.J.M. Borm	bestuurslid	01-10-2014	01-10-2018	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO

1) De heer Van de Vall zal in de eerste helft van 2017 terugtreden als onafhankelijk voorzitter. Het bestuur heeft een sollicitatiecommissie ingesteld die zich bezighoudt met het vinden van een nieuwe onafhankelijke voorzitter. Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag heeft er nog geen formele benoeming van een nieuwe onafhankelijk voorzitter plaatsgevonden.

2) De heer Kiffen en mevrouw Lundgren zijn beiden respectievelijk per 3 december 2016 en per 30 augustus 2016 herbenoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar.

Benoemd als bestuurslid namens werknemersorganisaties:

<i>Leden</i>		<i>Vanaf</i>	<i>Tot</i>	<i>Organisatie</i>
Mevrouw E. Lundgren ¹⁾	plv. secretaris	30-08-2012	30-08-2020	FNV
Mevrouw A. van Leeuwen	bestuurslid	21-07-2015	21-07-2019	FNV, zetel gepensioneerd
De heer R.W. Vlietman ²⁾	bestuurslid	21-12-2006	01-07-2016	CNV Vakmensen

Bestuur en dagelijkse leiding

Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het bedrijfstakpensioenfonds, alsmede overeenkomstig de vastlegging in de ABTN.

Het bestuur vertegenwoordigt het bedrijfstakpensioenfonds en draagt de (eind)verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregelingen en het daartoe behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Het bestuur vergadert minimaal twee keer per jaar, maar in de praktijk gebeurt dit elke maand. Besluiten worden genomen bij volstreekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen.

Al naar gelang de omvang van onderwerpen, kan het beleggingsbeleid in aparte vergaderingen van het bestuur worden behandeld. Het bestuur wordt hierbij geadviseerd door een beleggingsadviseur van Strategeon Investment Consultancy te Amsterdam (Schiphol). Daarnaast maakt het bestuur gebruik van externe deskundigen.

Het bestuur heeft tijdens het boekjaar 2016 twaalf maal regulier vergaderd. Daarnaast heeft het bestuur diverse malen in verschillende gremia overlegd:

- studiedagen;
- heisessie;
- overleggen tussen (een afvaardiging van) het bestuur en sociale partners;
- overleggen tussen (een afvaardiging van) het bestuur en de Raad van Toezicht;
- overleggen tussen (een afvaardiging van) het bestuur en het verantwoordingsorgaan;
- overleggen tussen (een afvaardiging van) het bestuur, de Raad van Toezicht en het verantwoordingsorgaan gezamenlijk;
- overleggen in verband met de ALM-studie;
- overleggen in verband met het jaarwerk.

Het Dagelijks Bestuur van het fonds bestaat uit de onafhankelijk voorzitter, de secretaris van het bestuur en de plaatsvervangend secretaris van het bestuur. In het Dagelijks Bestuur wordt de voortgang van alle acties en activiteiten van het fonds besproken en worden de vergaderingen voorbereid.

Samenstelling Dagelijks Bestuur per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Organisatie</i>
De heer J.H.M. van de Vall	Onafhankelijk voorzitter
De heer A.A. Kiffen	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO
Mevrouw E. Lundgren	FNV

Het Dagelijks Bestuur is in 2016 twaalf maal regulier bijeengekomen. Daarnaast heeft een aantal vergaderingen plaatsgevonden met onder andere de Raad van Toezicht, het verantwoordingsorgaan, uitvoerder AZL en in verband met het jaarwerk.

1) De heer Kiffen en mevrouw Lundgren zijn beiden respectievelijk per 3 december 2016 en per 30 augustus 2016 herbenoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar.

2) De heer Vlietman is per 1 juli 2016 afgetreden. CNV Vakmensen heeft de heer Roeten voorgedragen voor deze werknemerszetel. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft ingestemd met de voorgenomen benoeming van de heer Roeten. Op 2 maart 2017 heeft het bestuur de heer Roeten formeel benoemd tot bestuurslid.

Commissie Voorbereiding Beleggingen

De Commissie Voorbereiding Beleggingen bereidt voor het bestuur besluiten voor over strategische beleggingen en wijzigingen op het gebied van vermogensbeheer. De commissie houdt toezicht op het financieel pensioenmanagement en het vermogensbeheer. In dat kader beoordeelt zij de betreffende rapportages en worden vergaderingen voorbereid. De commissie laat zich adviseren door Strategieon Investment Consultancy te Amsterdam (Schiphol). De commissie is paritair samengesteld.

Samenstelling Commissie Voorbereiding Beleggingen per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Organisatie</i>
Mevrouw E. Lundgren	FNV
De heer A.A. Kiffen	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO

De Commissie Voorbereiding Beleggingen is in 2016 acht maal bijeengekomen.

Risicocommissie

De Risicocommissie onderzoekt en beoordeelt alle risico's van en voor het pensioenfonds en geeft hierover gevraagd en ongevraagd advies aan het bestuur. Het beleidsdocument Integraal Risicomanagement (IRM) beschrijft de invulling van het integraal risicomanagement door het fonds.

Samenstelling Risicocommissie per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Organisatie</i>
De heer E.E. van de Lustgraaf	Vereniging van Verfgroothandelaren in Nederland
De heer J.A.J.M. Borm	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO
De heer R.W. Vlietman (tot juni 2016)	CNV Vakmensen

De Risicocommissie is in 2016 acht maal bijeengekomen.

Communicatiecommissie

Het bestuur heeft een communicatiecommissie ingesteld. Doel van de commissie is om de communicatie en informatieverstrekking aan de aangesloten werkgevers en deelnemers aan BPFV op een duidelijk en begrijpelijk niveau te verzorgen. Dit gebeurt onder meer door middel van nieuwsbrieven en via de website. Hierbij zullen nieuwe ontwikkelingen en voorschriften worden gevolgd. De commissie laat zich adviseren door AZL.

Samenstelling Communicatiecommissie per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Organisatie</i>
De heer E.E. van de Lustgraaf	Vereniging van Verfgroothandelaren in Nederland
De heer J.A.J.M. Borm	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO
Mevrouw A. van Leeuwen	FNV, zetel gepensioneerden
De heer R.W. Vlietman (tot juni 2016)	CNV Vakmensen

Waarnemer

De heer M.G. Haenen namens het verantwoordingsorgaan (tot en met 30 juni 2016)

De Communicatiecommissie is in 2016 zes maal bijeengekomen.

Commissie van beroep

Indien een geschil ontstaat tussen het bedrijfstakpensioenfonds en een belanghebbende bij het bedrijfstakpensioenfonds (zie klachten- en geschillenprocedure op de website www.bpfv.nl), dient de belanghebbende zich te wenden tot het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds. Indien het bestuur en de belanghebbende niet tot een oplossing van het geschil komen, kan de belanghebbende zich wenden tot de commissie van beroep.

Samenstelling Commissie van beroep per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Functie</i>	<i>Vanaf</i>
De heer Mr. L. van der Ziel	jurist	01-10-2011
De heer B.O. Kok	voorzitter	01-10-2011
Mevrouw C. Paccoud-Rorrive	commissielid	01-10-2011
De heer F.P.H.J. Kuster	commissielid	01-10-2011

De commissie van beroep is in 2016 niet bijeen geweest.
In 2016 is geen geschil ingediend bij de commissie van beroep.

Paritaire commissie

Door BPFV enerzijds en Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf (BPF Schilders) anderzijds is een gezamenlijk paritaire commissie ingesteld die grensgevallen met betrekking tot de verplichtstelling bespreekt en zo nodig een relatiebeheerder inschakelt. De paritaire commissie is in 2016 vier keer bijeengekomen.

Samenstelling Paritaire commissie vanuit BPFV per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Organisatie</i>
De heer C. Wittekoek	Organisatie voor de Vlakglasbranche GBO
De heer A.A. Kiffen	BPFV
De heer J.H.M. van de Vall	BPFV
De heer R. Heins	CNV Vakmensen

Aansluitingscommissie

Het bestuur heeft in 2014 een aansluitingscommissie ingesteld. De Aansluitingscommissie zorgt er in samenwerking met AZL voor dat alle ondernemingen die vallen onder de werkingsfeer van BPFV benaderd worden om zich aan te sluiten bij het fonds.

Samenstelling Aansluitingscommissie per 31 december 2016:

<i>Leden</i>
De heer J.H.M. van de Vall
De heer A.A. Kiffen

De aansluitingscommissie is in 2016 drie keer bijeengekomen.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur ten aanzien van het uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Samenstelling Verantwoordingsorgaan per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Functie</i>	<i>Vanaf</i>	<i>Namens</i>
De heer T. Grootjen	voorzitter	01-07-2014	Vereniging van Vergroothandelaren in Nederland
De heer W.C.A. Roose	secretaris	01-07-2014	Pensioengerechtigden
De heer R. Dusseldorp	lid	01-07-2014	Actieve deelnemers
De heer G. Hawinkels	lid	06-05-2015	Actieve deelnemers

In 2016 zijn zowel de heer Haenen (voorzitter) als de heer Nijskens afgetreden. Daarnaast is in 2016 het aantal zetels in het Verantwoordingsorgaan gewijzigd van acht naar zes. Momenteel zijn er twee vacatures, één afgevaardigde namens de werkgever en één namens de pensioengerechtigden.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2016 twaalf maal vergaderd, waaronder begrepen overleg met (een delegatie van) het bestuur, met de Raad van Toezicht en met (een delegatie van) het bestuur en de Raad van Toezicht tezamen.

Raad van Toezicht

Als gevolg van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen is per 1 juli 2014 de Raad van Toezicht benoemd als intern toezicht. De leden zijn voor een periode van vier jaar benoemd. Dit intern orgaan heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad van Toezicht onderhoudt een actieve dialoog met het Bestuur en is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur. De Raad van Toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het Verantwoordingsorgaan. De Raad van Toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het fonds van normen in de Code Pensioenfondsen.

Samenstelling Raad van Toezicht per 31 december 2016:

<i>Leden</i>	<i>Functie</i>	<i>Vanaf</i>
De heer D.H. Mik	voorzitter	01-07-2014
De heer J.W.G. van Oostveen	lid	01-07-2014
Mevrouw S.B.P. Smit-Bos	lid	01-07-2016

De Raad van Toezicht heeft in 2016 acht maal vergaderd, waaronder begrepen overleg met (een delegatie van) het bestuur, met het verantwoordingsorgaan en met (een delegatie van) het bestuur en het verantwoordingsorgaan tezamen. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht nog enkele keren zelf vergaderd zonder externe partijen.

Uitvoering pensioenadministratie en financiële administratie

De pensioenadministratie wordt volledig uitgevoerd door AZL te Heerlen. Als administrateur voor het fonds draagt AZL in Heerlen zorg voor:

- de pensioen- en deelnemersadministratie;
- de financiële administratie;
- de jaarverslaglegging.

De bestuursondersteuning werd tot 1 februari 2016 verzorgd door Actor te Woerden. Vanaf 1 februari 2016 wordt de bestuursondersteuning verzorgd door Montae te Rijswijk.

Vermogensbeheerders

De externe vermogensbeheerders zijn:

<i>Naam</i>	<i>Gevestigd</i>	<i>Vanaf</i>
PIMCO	Londen	juni 2006
State Street Global Advisors	Parijs	mei 2009

De vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor de selectie en timing van de transacties in de door hen beheerde portefeuilles binnen de geldende mandaten. Kas Bank is sinds december 2005 de custodian van het fonds.

Beleggingen VPL-gelden

<i>Naam</i>	<i>Gevestigd</i>	<i>Vanaf</i>
Rabobank	Gouda	juli 2015

Compliance officer

Tot en met 31 december 2016 was mevrouw B. Ouwkerk van NCI werkzaam als compliance officer voor BPFV. Per 1 januari 2017 zijn de compliance-werkzaamheden uitbesteed aan een andere partij (Partner in Compliance).

Adviseurs en waarmede actuaris

Het bestuur heeft de heer H. Zaghdoudi van Willis Towers Watson te Amsterdam benoemd tot adviserend actuaris en de heer A. van der Meer van Strategeon te Amsterdam benoemd tot beleggingsadviseur. De actuaris adviseert het bestuur onder meer over de financiële opzet van het fonds en het premieniveau van de pensioenregeling. Daarnaast wordt de Risicocommissie op het gebied van risicomanagement bijgestaan door de adviseurs van PriceWaterhouseCoopers te Amsterdam.

Als waarmede actuaris heeft het bestuur de heer F. Verschuren van Sprenkels & Verschuren B.V. te Amsterdam benoemd. De waarmede actuaris toetst onder andere jaarlijks de mate waarin de verplichtingen van het fonds door aanwezig vermogen worden afgedekt.

Waarmede accountant

Het bestuur heeft de heer H.C. van der Rijst van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. te Amsterdam als accountant benoemd. De accountant controleert de jaarrekening, de verslagstaten en rapporteert jaarlijks de bevindingen aan het bestuur.

3. Bestuursaangelegenheden

Risicohouding en haalbaarheidstoets

In het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) dat per 1 januari 2015 van kracht is, neemt de risicohouding van het pensioenfonds een belangrijke plaats in. Vooraf moet worden vastgesteld welk risico acceptabel is. Het grootste risico van een pensioenfonds vloeit voort uit het beleggingsrisico. De risicohouding komt tot uitdrukking in de gekozen ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor. Het pensioenfonds dient jaarlijks te toetsen of de pensioenverwachtingen haalbaar zijn. Dit wordt gedaan via de haalbaarheidstoets, welke inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Sociale partners hebben in 2015 een drietal uitgangspunten meegegeven; vermijd (kleine en grote) rechtenkortingen en hanteer een stabiele premie (binnen marges), waarbij het verlenen van toeslag op de korte termijn van ondergeschikt belang is. Als ondergrenzen bij de haalbaarheidstoets bepaalden de sociale partners: verwacht pensioenresultaat startend vanuit de vereiste dekkingsgraad: 80%,

verwacht pensioenresultaat startend vanuit de (beleids)dekkingsgraad op 1 januari 2015: 75% en afwijking pensioenresultaat startend vanuit de (beleids)dekkingsgraad op 1 januari 2015 in slechtweersscenario: 30%.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. De resultaten van de haalbaarheidstoets voor 2016 zijn als volgt:

- verwacht pensioenresultaat startend vanuit de (beleids)dekkingsgraad op 1 januari 2016: 78%;
- afwijking pensioenresultaat startend vanuit de (beleids)dekkingsgraad op 1 januari 2016 in slechtweersscenario: 26%.

Voor 2016 is geconstateerd dat de vastgestelde grenzen niet zijn overschreden.

Voor wat betreft de korte termijn risicohouding is op 23 maart 2017 (na afstemming hierover met de sociale partners) een bandbreedte van het Vereist Eigen Vermogen van 2%-punt bepaald.

De Ultimate Forward Rate (UFR)

De Ultimate Forward Rate (UFR) is een modelmatige benadering van de marktrente voor pensioenverplichtingen met een termijn langer dan 20 jaar. De UFR per 31 december 2016 bedraagt circa 2,9%.

ABTN en financieel crisisplan

Het bestuur heeft in juni 2016 een aan de wettelijke wijzigingen geactualiseerde actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) vastgesteld en ingediend bij DNB. Deze nota is geschreven in het kader van artikel 145 van de Pensioenwet en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen van 17 december 2014. De ABTN geeft uitvoering aan artikel 145 Pensioenwet. In de ABTN is een omschrijving opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij of krachtens de artikelen 25, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet (het voor pensioenfondsen geldende financiële toetsingskader). Naast de beschrijving van de actuariële opzet en de pensioenregeling wordt in deze ABTN onder andere ook ingegaan op de organisatiestructuur van BPF Vlakglas en het interne beheersingssysteem. Tevens wordt aandacht besteed aan het beleggings- en toeslagbeleid van het pensioenfonds en de financiële sturingsmiddelen die het bestuur ter beschikking heeft, die verder zijn uitgewerkt in het financieel crisisplan. Verder bevat deze nota een uiteenzetting van het beleid ten aanzien van de financiering en dekking van de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds.

Een financieel crisisplan is gericht op hoe in de toekomst omgegaan wordt met crisissituaties en bevat een beschrijving van maatregelen die het bestuur van BPFV op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel beweegt in de richting van kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Tegelijk met de vaststelling van de gewijzigde ABTN heeft het bestuur in juni 2016 het crisisplan besproken.

Integraal Risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement deel uitmaakt van het besturen van het Fonds is vastgelegd in het beleids-document integraal risicomanagement. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van het Fonds. In de risicoparagraaf van dit bestuursverslag wordt hier tevens nader op in gegaan. Hieronder komen een aantal door het bestuur uitgevoerde acties aan de orde.

In het eerste kwartaal van 2016 heeft BPFV een uitgebreide integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd, waarbij eerst het bestaande beleid is geïnventariseerd en geanalyseerd. Vervolgens zijn gezamenlijk de bruto risico's geïdentificeerd en gekwantificeerd, de beheersmaatregelen vastgesteld. Tenslotte is bepaald in welke mate de beheersmaatregelen een mitigerend effect hebben op de bruto risico's.

In mei 2016 heeft BPFV het uitbestedingsbeleid nader uitgewerkt en vastgesteld. Het doel van het uitbestedingsbeleid is om vast te leggen hoe het bestuur er voor zorgt dat de uitbestede werkzaamheden binnen de regels van de Pensioenwet vallen en of de

uitvoeringsorganisaties de afgesproken resultaten behalen. Het derde doel is dat de uitvoeringsorganisaties handelen volgens het uitbestedingsbeleid op een wijze waarbij het bestuur zijn volledige verantwoordelijkheid kan blijven nemen.

Daarnaast heeft BPFV in augustus 2016 het integriteitsbeleid vastgesteld. Doelstelling van het integriteitsbeleid is het stimuleren dat aan het pensioenfonds 'verbonden personen' op alle niveaus handelen in overeenstemming met maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen in het algemeen, met de specifieke waarden en normen die gelden voor pensioenfondsen in het bijzonder en uiteraard met de toepasselijke wet- en regelgeving. Tevens is het doel van het integriteitsbeleid om inzicht te verschaffen aan interne- en externe partijen over de onderkenning van integriteitsrisico's en de genomen beheersmaatregelen.

En ten slotte heeft het bestuur gedurende 2016 de volgende acties uitgevoerd:

- uitgebreide beoordeling van door diverse uitbestedingsrelaties opgestelde ISAE-rapportages, met behulp van externe partijen. Hierbij zijn ook de door AZL opgeleverde SUAG-rapportage en de ISAE3000-rapportage meegenomen.
- verbetering van de IRM-kwartaalmonitor;
- externe evaluatie van de wijze waarop Pimco de LDI-portefeuille beheert;
- externe beoordeling contracten vermogensbeheerders;
- strategische verkenningen (ook in overleg met de RvT en het Verantwoordingsorgaan).

Voorgenomen fusie met Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel (SPNG)

In december 2015 bleek dat de voorgenomen fusie met SPNG geen doorgang kon vinden, omdat sociale partners het niet eens konden worden over de afbakening van de verplichtstellingen van BPFV en BPF Schilders. De eerste helft van 2016 heeft dan ook in het teken gestaan van de implementatie van de eigen BPFV-pensioenregeling bij AZL. In afwachting van een mogelijk fusietraject was de implementatie nog niet eerder gestart.

Na het afblazen van de fusie heeft BPFV in een aantal gesprekken met DNB uitgebreid stilgestaan bij bovenstaande ontwikkelingen, de positie van het fonds en hoe naar de toekomst wordt gekeken, en naar de met het voorgaande samenhangende implementatie van de regeling in het administratiesysteem van AZL.

In oktober 2016 heeft het bestuur samen met de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan het fusietraject geëvalueerd. Tijdens die evaluatie hebben alle partijen aangegeven wat de lessons learned zijn. Enkele van deze lessons learned zijn:

- meer aandacht voor stakeholdermanagement en communicatie/informatie;
- niet te veel tegelijk willen doen;
- completer plan van aanpak inclusief voortraject, fall-back-scenario en tijdslijnen.

Daarnaast hebben het bestuur en de Raad van toezicht samen in oktober een strategische verkenning op de toekomst uitgevoerd, waarin een aantal issues zijn benoemd, waaronder:

- de huidige blokkade op de verplichtstelling van BPFV;
- het standpunt van cao-partijen met betrekking tot de pensioenregeling en de verhouding tot de premie;
- de keuze voor de premiesystematiek;
- herijking van de strategie en de wens om een fusiepartner te vinden.

Vooralsnog gaat BPFV door als stand-alone fonds. De doelen en criteria die BPFV in 2014 formuleerde blijven staan en worden weer meegenomen in 2017 bij het vervolg van de toekomstanalyse. Het ontbreken van de eerder genoemde overeenstemming over de afbakening van beide verplichtstellingen heeft niet alleen invloed gehad op de voorgenomen fusie, maar houdt ook een belangrijke invloed op de toekomstdiscussie. Zolang er geen overeenstemming is, blijft de manoeuvreerruimte voor beide betrokken bedrijfstakpensioenfondsen zeer beperkt, en bemoeilijkt een oriëntatie op een mogelijke fusie met een andere partij.

Klachten en geschillen

Het fonds kent een klachten- en geschillenprocedure. Klachten of geschillen die ontstaan naar aanleiding van de pensioenreglementen of de uitvoering daarvan, worden in eerste instantie afgehandeld door de uitvoeringsorganisatie. Wanneer er verschil van inzicht blijft bestaan tussen de betrokkene en de uitvoeringsorganisatie kan de klacht of het geschil worden voorgelegd aan het bestuur. Als ook daarna een verschil van inzicht blijft bestaan kan betrokkene zich in geval van een klacht wenden tot de Ombudsman Pensioenen of in geval van een geschil tot de Commissie van Beroep.

In 2016 is geen klacht ontvangen van de Ombudsman Pensioenen.

De uitvoeringsorganisatie rapporteert per kwartaal aan het bestuur over de klachten waarbij bijzondere klachten door het bestuur worden besproken en maatregelen worden besproken om herhaling te voorkomen.

Door de uitvoeringsorganisatie zijn in 2016 vier klachten ontvangen, waarvan er drie naar behoren zijn afgehandeld. Dit betrof klachten over de communicatie over de wijziging van de uitbetaling van het vakantiegeld, over de hoogte van de te betalen pensioenpremie en over specifieke informatievoorziening via de website. Via aanvullende informatievoorziening zijn de betrokken partijen, alsook anderen waarvoor de informatievoorziening van belang is, nader naar behoren geïnformeerd. Van de vierde klacht is de afwikkeling nog lopende in 2017. Dit betreft een klacht over een vermeende onjuiste vaststelling van pensioenaanspraken.

En ten slotte zijn twee klachten reeds in 2015 ontvangen. Van één van die twee klachten is de afwikkeling nog lopende in 2017. Dit betreft een klacht over de wijze van informatievoorziening ten aanzien van de hoogte van het recht op partnerpensioen. De andere klacht is in 2016 naar behoren afgehandeld. Deze klacht betrof de hoogte van de vastgestelde pensioenaanspraken. Na uitgebreid onderzoek is deze klacht gegrond verklaard, en zijn de pensioenaanspraken van de betreffende deelnemer gecorrigeerd.

Deskundig en competent pensioenfondsbestuur

Het bestuur hecht een groot belang aan het op deskundige wijze besturen van het fonds. Hoe zij hier vorm aan geeft is afgesproken in een deskundigheidbeleidsplan. In dit plan staat het beleid rondom deskundigheid en zijn afspraken gemaakt over opleidingen om de kennis op peil te houden en te optimaliseren. Voor zowel ieder bestuurslid afzonderlijk als voor het bestuur als collectief geldt een minimumniveau. Het bestuur inventariseert jaarlijks in hoeverre zij als geheel aan de collectieve deskundigheidseisen voldoet.

Naast het gewenste basisniveau werkt het bestuur continu aan permanente educatie om met name bij te blijven bij actuele ontwikkelingen. Individueel hebben de bestuursleden diverse seminars en informatiebijeenkomsten bezocht van o.a. AFM, DNB, Pensioenfederatie en AZL, en zijn er in samenwerking met de adviseurs een aantal studiedagen opgezet. In dit kader zijn diverse zaken aan de orde geweest, zoals:

- strategische sessie over de toekomst van het pensioenstelsel;
- cursus renterisico/afdekkingsbeleid Strategieon;
- studiedag bij Kas Bank (o.a. over EMIR).

Ook heeft het bestuur bewust gekozen in het najaar 2016 om met het bestuur als geheel (doel: meenemen bestuur en een goed begrip en deskundigheid op dit terrein behouden) gedurende drie aparte sessies en onder externe begeleiding (Mercer) een nieuwe ALM-studie behandeld.

Beloningsbeleid

Het fonds heeft een beloningsbeleid vastgesteld, waarbij de uitgangspunten van de Pensioenfederatie zijn gevolgd. Het betreft een beheerst en duurzaam beloningsbeleid dat in redelijke verhouding staat tot de verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag van de bestuursleden. Er is geen sprake van een prestatie-gerelateerde beloning en er is rekening gehouden met het feit dat een kritische opstelling van bestuursleden niet mag worden belemmerd. Bij ontslag van een bestuurslid wordt geen ontslagvergoeding verstrekt. Het beloningsbeleid is van toepassing op de bestuursleden. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuursleden. Eind 2016 is het beloningsbeleid geactualiseerd.

Hoogte bedragen 2016:

Bestuur (inclusief BTW)

Vaste jaarlijkse vergoeding van € 10.000,- per bestuurslid	
Vacatievergoeding	€ 410,- per dagdeel (3 uur plus reistijd)
Kilometervergoeding	€ 0,30 per km

Dagelijks bestuur (inclusief BTW)

Vaste jaarlijkse vergoeding van € 20.000,- per bestuurslid	
Vacatievergoeding	€ 410,- per dagdeel (3 uur plus reistijd)
Kilometervergoeding	€ 0,30 per km

Onafhankelijk voorzitter bestuur (exclusief BTW):

Vaste jaarlijkse vergoeding € 31.500 (All-in tarief; geen kilometervergoeding, geen vacatiegeld)

Commissies (inclusief BTW)

Vacatievergoeding	€ 410,- per dagdeel
Kilometervergoeding	€ 0,30 per km

Verantwoordingsorgaan (inclusief BTW)

Vacatievergoeding	€ 303,- per dagdeel
Kilometervergoeding	€ 0,30 per km

De leden van de Raad van Toezicht (exclusief BTW)

Voorzitter RvT	€ 10.000,- per jaar
Lid RvT	€ 8.000,- per jaar

Gedragscode

Als onderdeel van het integriteitbeleid heeft het bestuur een gedragscode opgesteld, welke in 2016 is geactualiseerd. De gedragscode geeft voorschriften ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie of zaken. Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het fonds door belanghebbenden, alsmede het voorkomen van integriteitrisico's. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. Alle bestuursleden hebben schriftelijk verklaard de gedragscode na te leven.

De gedragscode omvat zaken zoals hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie, relatiegeschenken en mogelijke belangenverstrengeling. De gedragscode voldoet aan de eisen van de Wet Financieel Toezicht. De naleving van de gedragscode wordt onderzocht door een externe partij, NCI (2016). Daarnaast wordt in elke bestuursvergadering –middels een specifiek, vast agendapunt– stilgestaan bij onder andere ontvangen uitnodigingen en relatiegeschenken en gevolgde opleidingen.

Goed pensioenfondsbestuur

Het bestuur houdt zich aan de principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance). De naleving van de principes moeten zorgen voor meer openheid en transparantie richting werkgevers, deelnemers, pensioengerechtigden en slapers. Het gaat om zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Bovendien dient er verantwoording te worden afgelegd over het gevoerde beleid aan deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden.

Naleving Code Pensioenfondsen

In 2014 stelden de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfondsen (de Code) op, welke in 2016 is geactualiseerd. Doel van de Code is de verhouding binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Ook de communicatie met werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden, moet door de Code transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het pas toe of leg uit-beginsel. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het jaarverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast.

De Code trad op 1 januari 2014 in werking. De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verankerde de Code per 1 juli 2014 wettelijk. De Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen publiceerde in januari 2017 het rapport Naleving Code Pensioenfondsen over 2015. Daarvoor heeft de commissie een enquête gehouden onder pensioenfondsen, en daarnaast vier rondetafelbijeenkomsten georganiseerd, waarbij de nadruk werd gelegd op de "good practices" die door de sector werden toegepast op het gebied van missie, visie en strategie, intern toezicht, cultuur, diversiteit en het afleggen van verantwoording. De conclusie van de commissie is dat pensioenfondsen in grote lijnen de Code naleven, en uitleggen waar zij afwijken.

Het fonds streeft ernaar alle normen uit de Code na te leven. In bepaalde gevallen wijkt het bestuur af van normen uit de Code. Hieronder treft u hiervan per groep met normen een korte toelichting aan. Tevens wordt aangegeven aan welke normen (nog) niet geheel wordt voldaan en waarom niet.

Norm 1 tot 16: Taken en werkwijze Bestuur, Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht

De taken en werkwijze van Bestuur, Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht zijn vastgelegd in de diverse fondsdocumenten zoals de statuten, de reglementen, de ABTN en het geschiktheidsbeleidsplan.

Norm 2 – Het bestuur is met sociale partners in overleg over een 'BedrijfstakUitvoeringsOvereenkomst', waarin afspraken worden vastgelegd tussen bestuur en sociale partners over de opdracht van sociale partners, doelstellingen, ambitie en risicohouding. Eind 2016 hebben sociale partners in de sector een cao-akkoord bereikt over de premie voor 2017 en 2018. De discussie over de bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst is in afwachting van dit akkoord aangehouden en zal in 2017 verder worden gevoerd.

Norm 4 – het bestuur heeft geen noodprocedure opgesteld om in spoedeisende situaties te kunnen handelen. Dit zal in 2017 onderwerp van gesprek zijn.

Norm 17 tot 22: Verantwoording afleggen

Het bestuur legt verantwoording af door in dit jaarverslag inzicht te geven in beleid, besluitvormingsprocedures en de realisatie van het beleid. Daarnaast gaat het bestuur de dialoog aan met het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht.

Norm 23 en 24: Integraal risicomanagement

Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Een permanente Risicocommissie zorgt voor een overkoepelend management. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten.

Norm 25 en 26: Communicatiebeleid

Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid en meet periodiek hoe effectief de ingezette communicatiemiddelen zijn. In 2016 heeft het bestuur een communicatiebeleidsplan voor de periode 2016-2018 opgesteld. Doelstelling van het communicatiebeleid is de pensioenbewustwording te stimuleren en de verwachtingen van de deelnemer te managen. BPFV communiceert hiertoe de juiste pensioeninformatie op het juiste moment en doet dat transparant, begrijpelijk, duidelijk en evenwichtig. Doel is verder dat de communicatie een positieve bijdrage levert aan het imago van het pensioenfonds (kernwaarden: integer | solidariteit en collectiviteit | betrokken). In dit beleidsplan is tevens het advies opgenomen om onderzoek onder werkgevers te doen naar de wijze van communiceren door BPFV. Daarnaast wordt vanaf 2017 gebruik gemaakt van een klankbordgroep die communicatie-uitingen toetst vóór verzending. En ten slotte maakt BPFV gebruik van communicatie via de website.

Norm 27 tot 29: Verantwoord beleggen

Het bestuur heeft zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vastgelegd in onder andere de Verklaring Beleggingsbeginselen en het jaarlijkse beleggingsplan. In 2016 heeft het bestuur de voorzitter van BPF Landbouw uitgenodigd om een presentatie te geven over het ESG-beleid binnen dat pensioenfonds, dat hier actief mee bezig is. Daarna is uitgebreid stilgestaan bij het eigen ESG-beleid. Inmiddels is hierover in de ABTN vanaf 2017 een aparte paragraaf opgenomen.

Norm 30 tot 39: Uitvoering, uitbesteding en kosten

Het bestuur heeft zicht op de keten van uitbesteding door te zorgen voor een heldere en expliciet taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoeringsorganen en zorgt daarbij voor een adequate sturings- en controlemechanisme. Daarbij maakt het bestuur gebruik van de ondersteuning van het bestuursbureau.

Norm 31 – Het bestuur heeft niet expliciet vastgelegd waarom er gekozen is voor de huidige wijze van uitvoering. De wijze van uitvoering is wel specifiek onderwerp van discussie in het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de pensioenregeling en wordt zodoende in voldoende mate geadresseerd.

Norm 39 – Het bestuur heeft in 2016 het functioneren van de accountant en de actuarissen niet expliciet beoordeeld. (Norm is eenmaal per vier jaar). Dit zal plaatsvinden in 2017.

Norm 40 tot 44: Klachten en geschillen; onregelmatigheden

Het bestuur heeft een adequate interne klachten- en geschillenprocedure en rapporteert in het jaarverslag over de afhandeling van klachten en geschillen. Het bestuur heeft in 2016 een incidenten- en klokkenluidersregeling vastgesteld waardoor alle betrokkenen bij het fonds de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden zowel binnen het fonds als bij partijen aan wie taken worden uitbesteed.

Norm 45 tot 47: Benoeming, ontslag en schorsing

Benoeming en ontslag van Bestuur, Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in statuten en reglementen. Functieprofielen zijn getoetst aan het vereiste vanuit de Code.

Norm 48 tot 71: Geschiktheid, termijnen en diversiteit

In het geschiktheidsplan van het fonds wordt aandacht besteed aan de geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het Bestuur. De geschiktheid van elk individueel bestuurslid wordt getoetst bij aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur evalueert daartoe in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Diversiteit binnen het Bestuur, Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht wordt nadrukkelijk in overweging genomen, en onder meer nagestreefd door middel van goede communicatie in het functieprofiel en bij de selectie. Echter, vereiste deskundigheid en geschiktheid blijven leidend bij benoemingen in het Bestuur, Verantwoordingsorgaan of Raad van Toezicht. Dit is mede de reden waarom bij een aantal normen wordt afgeweken van hetgeen in de Code is opgenomen.

Norm 49: Het bestuur maakt gebruik van een standaard functieprofiel, dat bij iedere vacature wordt aangevuld met de specifieke, op dat moment benodigde capaciteiten, kennis en ervaring. Op deze manier wordt naar de mening van het bestuur het beste tegemoet gekomen aan de situatie op dat betreffende moment.

Norm 59: Het bestuur hecht veel waarde aan het paritaire karakter van het bestuursmodel. De onafhankelijke voorzitter heeft dan ook geen stemrecht. Het is de taak van de voorzitter om, vanuit zijn onafhankelijke positie, zoveel als mogelijk, zorg te dragen voor een gedegen en efficiënt besluitvormingsproces binnen het bestuur.

Norm 66, 70 en 71: Het bestuur heeft geen diversiteitsbeleid vastgesteld, maar streeft bij een eventuele (her)benoeming wel naar een zo divers mogelijke bestuurssamenstelling, binnen de gestelde randvoorwaarden. In het verslagjaar is mede met het oog daarop mevrouw Smit-Bos toegetreden tot de Raad van Toezicht.

Norm 67 – In het Verantwoordingsorgaan zit, mede gezien de vereiste deskundigheid en geschiktheid, maar ook beschikbaarheid van kandidaten gerelateerd aan de branche, op dit moment geen vrouw, in het bestuur en de Raad van Toezicht wel.

Norm 68 – In het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht zit op dit moment , mede gezien de vereiste deskundigheid en geschiktheid, maar ook beschikbaarheid van kandidaten, geen lid onder de 40 jaar.

Norm 69: Het VO heeft (nog) geen competentievisie opgesteld. Hieraan zal in de loop van 2017 aandacht worden besteed.

Norm 72 tot 76: Integer handelen

Het Bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht handelen integer. Bij het in functie treden ondertekenen zij de gedragscode van het fonds. Ook ondertekenen ze jaarlijks een verklaring over het naleven van de gedragsregels. Op het niet naleven van de gedragscode staan sancties.

Norm 77 tot 81: Beloningsbeleid

Het fonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid die aan de functie gestelde eisen en tijdsbeslag. Het beloningsbeleid van het fonds is opgenomen in dit jaarverslag en is per 1 januari 2017 geactualiseerd. Het fonds kent geen ontslagvergoeding.

Norm 82 tot 83: Compliance

Het Bestuur is op de hoogte van de wet- en regelgeving en de gevolgen daarvan voor het fonds. Het Bestuur bewaakt dat het fonds de wet- en regelgeving en interne regels naleeft (compliant is). Daarbij wordt het bestuur ondersteund door zowel het bestuursbureau als de actuair adviseur via onder andere monitoring van nieuwe wet- en regelgeving en het uitvoeren van actualiteitschecks op fondsdocumenten en –uitingen.

Het bestuur is van mening dat in het verslagjaar zo veel als mogelijk is voldaan aan de normen als opgenomen in de Code Pensioenfondsen en dat het heeft zorggedragen voor een integere bedrijfsvoering.

Zelfevaluatie en geschiktheid

De geschiktheid van bestuurders is een nog grotere rol gaan spelen. Er is namelijk gebleken dat de toegenomen complexiteit van het besturen van een pensioenfonds vraagt om een andere organisatiestructuur en nog meer dan vroeger ook om geschikte bestuursleden die zelf ‘in control’ zijn. Daarnaast zijn in de ‘Beleidsregel geschiktheid 2012’, de eisen omschreven waaraan bestuursleden moeten voldoen om door De Nederlandsche Bank (DNB) geschikt bevonden te worden voor een bestuursfunctie. Volgens die beleidsregel bestaat geschiktheid uit kennis, vaardigheden en professioneel gedrag. Het bestuur heeft deze onderdelen nader uitgewerkt in een geschiktheidsplan. Hierbij is gebruik gemaakt van de “Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur” van de Pensioenfederatie.

In november 2016 heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden onder begeleiding van een externe deskundige. De zelfevaluatie is bedoeld om het eigen functioneren, zowel van het bestuur als geheel als van individuele bestuursleden, te evalueren. Het bestuur is op grond van de zelfevaluatie van oordeel dat zij als geheel en individueel goed functioneert, en dat er een goede balans is binnen het bestuur als team. Er is sprake van een open en opgewekte sfeer, waarbinnen positief-kritisch op het eigen handelen wordt gereflecteerd met ruimte voor tegenspraak en feedback.

Prudent Person

Conform artikel 135 van de Pensioenwet dient het pensioenfonds een beleggingsbeleid te voeren in overeenstemming met de prudent-person regel. De waarden worden belegd in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden. De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

In april 2016 heeft het bestuur de investment beliefs vernieuwd, en daarin is vastgelegd dat BPFV vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid -daar waar mogelijk- hecht aan een beleggingsbeleid dat ten goede komt aan ESG-principes.

De onderstaande mogelijkheden staan het bestuur ter beschikking bij de implementatie van het ESG-beleid in de diverse deelpartefeuilles:

- positieve screening (ESG-beleggingen prefereren boven reguliere beleggingen) en/of negatieve screening (hanteren van uitsluitingsbeleid);
- stembeleid door vermogensbeheerders.

De investment beliefs worden eens in de 3 jaar geëvalueerd. Per jaar zal bij het vaststellen van het beleggingsplan het beleggingsbeleid worden getoetst aan de vastgestelde investment beliefs.

Communicatie

Het fonds besteedt veel aandacht aan goede en heldere communicatie over het beleid, ontwikkelingen op pensioengebied en de gevolgen voor individuele deelnemers, oud deelnemers en gepensioneerden. De communicatie van het fonds vindt plaats op basis van de uitgangspunten die zijn vastgelegd in het meerjaren communicatiebeleidsplan. In 2016 is het communicatiebeleidsplan herzien en vastgesteld voor de periode 2016-2018. De jaarlijkse communicatiedoelen zijn uitgewerkt in een communicatiekalender. Hierin beschrijft het pensioenfonds de communicatieactiviteiten voor dat betreffende jaar en de bijbehorende communicatie-begroting.

Deze activiteiten zijn een aanvulling op de gebruikelijke communicatie met belanghebbenden zoals bij voorbeeld het jaarlijkse pensioenoverzicht. In 2016 is veel aandacht besteed aan de implementatie van het Pensioen 1-2-3. Daarnaast heeft de AFM samen met DNB onder een groot aantal pensioenfondsen onderzoek gedaan naar de financiële opzet van het pensioenfonds en de informatie die daarover wordt verstrekt. Uit dat onderzoek is naar voren gekomen dat de meeste fondsen wel correct informeren, maar dat dit in verschillende gevallen wel duidelijker kan. In 2017 zal de AFM op verschillende manieren aandacht vragen voor dit onderwerp, en zal tevens een tweede meting worden uitgevoerd.

Naleving wet- en regelgeving

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het pensioenfonds in het boekjaar 2016 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het pensioenfonds in het boekjaar 2016 geen aanwijzingen als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet zijn gegeven;
- in het boekjaar 2016 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld;
- een herstelplan van toepassing is.

4. Financiële informatie

Het bestuur van het fonds wil een helder en transparant inzicht in de kosten die het fonds maakt. Om die reden zijn ook over het jaar 2016 de kosten inzichtelijk gemaakt. Dit ligt zoveel mogelijk in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Uitvoeringskosten	2016	2015	2014	2013	2012
Aantal deelnemers ultimo jaar	8.950	9.134	8.875	9.027	9.245
Uitvoeringskosten (in € 1.000), 2015 inclusief fusiekosten ad 222	3.018	2.922	3.291	2.689	2.174
Kosten per deelnemer (in € 1)	337	319	371	298	235

Het genoemd aantal deelnemers betreft de actieve deelnemers en gepensioneerden. Een uitsplitsing van de uitvoeringskosten is opgenomen in de toelichting van de baten en lasten.

Kosten vermogensbeheer

In 2011 heeft de Pensioenfederatie aanbevelingen gepubliceerd over de rapportage en communicatie door pensioenfondsen van de uitvoeringskosten en de vermogensbeheerkosten. Aanleiding daarvoor waren onder andere vragen uit de politiek en een rapport van de AFM. In februari 2016 is een nieuw rapport met aanbevelingen gepubliceerd. BPFV wenst zoveel mogelijk transparantie te bieden wat betreft de kosten van vermogensbeheer en sluit aan bij de nieuwste aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Dit betekent dat wordt gerapporteerd middels het look-through principe (er wordt inzicht gegeven in de onderliggende beheer- en transactiekosten binnen fondsen en mandaten).

In onderstaande tabel zijn de kosten van het vermogensbeheer van BPFV weergegeven als absolute bedragen en in een percentage van het gemiddeld belegd fondsvermogen. Ter vergelijking zijn dezelfde cijfers over boekjaar 2015 opgenomen.

Kosten vermogensbeheer 2016	Kosten in % van Kosten in 2016		Kosten in % van Kosten in 2015	
	gem. belegd vermogen	gem. belegd vermogen	gem. belegd vermogen	gem. belegd vermogen
	€	%	€	%
Kosten vermogensbeheer ¹⁾				
(excl. diensten custodian)	2.051.102	0,27	1.557.057	0,22
Bijkomende beheerkosten ²⁾	–	–	94.075	0,01
Advieskosten vermogensbeheer	174.664	0,02	180.248	0,03
Bewaarloon	60.581	0,01	50.448	0,01
Overige kosten	108.053	0,01	82.918	0,01
Kosten vermogensbeheer	2.394.400	0,32	1.964.746	0,28
Transactiekosten	1.081.508	0,14	2.443.689	0,35
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten	3.475.908	0,46	4.408.435	0,63

Toelichting op bovenstaande posten:

Kosten vermogensbeheer (inclusief diensten custodian)

De beheervergoedingen bestaan uit de vergoedingen voor de externe vermogensbeheerders PIMCO en State Street, maar ook de vergoeding voor Kas Bank. De custodian levert verschillende diensten aan BPFV zoals performancemeting, compliance monitoring (controle van mandaatrichtlijnen), valuta-afdekking en bijbehorend onderpandbeheer.

BPFV hanteert een actief beleid binnen de vastrentende waardenportefeuille en een passief beleid binnen de aandelenportefeuille. Dit

1) Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Daaronder vallen de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 1.915.000,-. De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening en zijn geschat op € 1.560.9080,-. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 3.475.908,-.

2) Over het boekjaar 2015 zijn fondskosten meegenomen onder de post 'bijkomende beheerkosten'. Per boekjaar 2016 is er geen onderscheid gemaakt tussen beheervergoedingen en bijkomende beheerkosten. Fondskosten worden dan ook meegenomen onder de post 'kosten vermogensbeheer (inclusief diensten custodian)'.

sluit aan op de beleggingsbeginselen (investment beliefs) van het pensioenfonds. De kosten van passief beheer zijn in het algemeen lager dan van actief beheer.

De beheervergoeding over 2016 bestaat grotendeels uit de beheervergoeding van PIMCO en voor een kleiner gedeelte uit de beheervergoedingen voor State Street en Kas Bank. Bij geen van de partijen is sprake van een prestatievergoeding (hoogte van de fee is dan afhankelijk van de gerealiseerde performance van het mandaat).

Over 2016 waren de vergoedingen voor vermogensbeheer in absolute bedragen hoger dan in 2015 (verschil van ca. €430.000), mede door een stijging van het gemiddeld belegd vermogen onder beheer met ca. €50 mln. in 2016.

De beheerkosten van PIMCO, inclusief de belegging in het geldmarkt-ETF voor een gedeelte van het jaar, zijn in absolute termen iets gestegen als gevolg van de toegenomen marktwaarde. Als percentage van het totale belegd vermogen zijn de kosten vrijwel gelijk gebleven.

De beheervergoeding (inclusief fondskosten) die aan State Street is betaald over 2016 ligt op een vergelijkbaar niveau als in 2015. De overige fondskosten (voorheen 'bijkomende beheerkosten') betreffen custodian-, audit en fiscaal-juridische kosten van de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert. Deze kosten worden niet rechtstreeks bij het pensioenfonds in rekening gebracht, maar zijn verwerkt in de waarde van de beleggingen (de kosten worden afgetrokken van het vermogen in de beleggingsfondsen).

Deze kosten zijn enkel van toepassing op de beleggingsfondsen van State Street. De gegevens hieromtrent zijn verstrekt door de beheerder zelf en zijn in basispunten van het belegd vermogen over het afgelopen boekjaar vrijwel niet gewijzigd ten opzichte van het jaar ervoor. Wel is gebruik gemaakt van een nauwkeurigere methode om deze kosten in te schatten, waardoor deze kosten iets lager uitvallen.

Daar er sprake is van een discretionair mandaat bij PIMCO zijn er geen bijkomende beheerkosten door PIMCO in rekening gebracht. In het exchange traded fund (ETF) van PIMCO, waar BPFV in heeft belegd in 2016, worden alle fondskosten betaald uit de standaardbeheervergoeding van 35 bp. Er is een korting met PIMCO overeengekomen wat betreft deze fee, omdat zij reeds het omvangrijke LDI-mandaat van BPFV beheren.

Advieskosten vermogensbeheer

De advieskosten voor vermogensbeheer hebben betrekking op de advisering bij selectie, evaluatie en monitoring van de externe vermogensbeheerders en custodian alsook de strategische advisering op het gebied van vermogensbeheer. Tevens is een deel van de operationele taken met betrekking tot de beleggingen uitgevoerd door de beleggingsadviseur.

De kosten zijn ten opzichte van 2015 iets gedaald. Het bestuursbureau heeft in 2016 een aantal secretariële taken met betrekking tot de beleggingen overgenomen, hoewel deze overdracht ook tijd heeft gekost.

De advisering door Strategeon omvatte dit jaar, naast de reguliere werkzaamheden inzake de beleggings-portefeuille, ook de begeleiding van de CVB bij de uitvoering van de ALM-studie, de check op contracten van vermogensbeheerders en ISAE-documenten en het in gang zetten van de evaluatie van de custodian en PIMCO.

Bewaarloon

Het bewaarloon heeft betrekking op de kosten voor het in depot houden (bewaring) van effecten binnen het discretionaire mandaat. De kosten zijn over 2016 in absolute termen gestegen ten opzichte van 2015 (ca. €10.000). De toegenomen kosten hangen samen met het discretionair beheerde mandaat van PIMCO, waarvan het belegd vermogen in 2016 ook is gestegen.

Overige kosten

Onder deze post vallen enkel de belastingclaims of wijzigingen hierin ten aanzien van vermogensbeheer-mandaten. In het vorige boekjaar behoorden ook enkele kostenposten bij Kas Bank, zoals de kosten van derivaten, betalingen en afwikkelingen tot deze

categorie, maar er is voor gekozen om in de J-402 staat wat betreft de categorisatie van deze posten aan te sluiten bij de overige jaarstaten.

Transactiekosten

Transactiekosten zijn de kosten die het fonds moet maken om een (beleggings)transactie tot stand te brengen en uit te voeren. Dit zijn geen kosten die BPFV aan de vermogensbeheerder betaalt, maar kosten (provisies) die bijvoorbeeld aan de beurs of aan een broker worden betaald. Bij een aantal transacties (onder andere obligaties en valuta) wordt dit soort provisie niet apart in rekening gebracht, maar verwerkt in de bied- en laatkoersen (bid-ask spreads).

De kosten maken impliciet onderdeel uit van een zogenaamde nettoprijs die bij een transactie wordt overeengekomen. Deze kosten zijn dus ook al verrekend met het rendement van de beleggingen.

Hieronder staat een tabel met de transactiekosten per beheerder (in euro en in procenten van het totale gemiddeld belegd vermogen):

Beheerder	Transactiekosten in €	Transactiekosten in % van gemiddeld fondsvermogen BPFV
PIMCO	1.031.019	0,14
State Street	23.143	0,00
Kas Bank (valuta-afdekking)	27.346	0,00
Overig (niet toe te delen)	–	–
Totaal	1.081.508	0,14

Bij de inschatting van de transactiekosten van de vastrentende waardenportefeuille is PIMCO uitgegaan van het model van de Pensioenfederatie, maar is ook rekening gehouden met het niet bestaan van een bid-ask spread voor bepaalde transacties, zoals obligaties uitgegeven in de primaire markt, transacties in het PIMCO ETF en bepaalde kortlopende geldmarkttransacties.

De transactiekosten binnen dit mandaat zijn ook afhankelijk van de mogelijkheden die PIMCO ziet om waarde toe te voegen. Het betreft een actief mandaat, waardoor de transactiekosten hoger liggen dan bij een passieve invulling van het vastrentende waardenmandaat.

Daarnaast zijn de onderliggende transactiekosten binnen het ETF geschat door PIMCO op basis van dezelfde richtlijnen van de Pensioenfederatie.

Op basis van bovenstaande richtlijnen en aannames bedragen de transactiekosten voor het discretionaire mandaat € 786.800 en ca. € 244.200 voor de totale beleggingen in het ETF (zowel binnen als buiten het discretionaire mandaat).

Deze transactiekosten liggen een stuk lager dan in 2015, toen ca. €2,4 mln aan transactiekosten is geschat voor vastrentende waarden.

De transactiekosten van de passief beheerde aandelenfondsen door State Street zijn zeer beperkt (iets meer dan € 23.000).

Er worden geen vaste in- en uitstapvergoedingen door de fondsen gerekend. Bij transacties wordt het markteffect berekend en dit is afhankelijk van vraag en aanbod voor elk van de beleggingsfondsen. Dit kan er toe leiden dat er helemaal geen kosten worden gerekend voor sommige transacties. De onderliggende kosten van transacties in aandelen binnen de fondsen maken onderdeel uit van de eerder genoemde fondskosten, die zijn meegenomen onder de noemer 'kosten vermogensbeheer (inclusief diensten custodian).

Beoordeling kosten vermogensbeheer

Bij de beoordeling van de kosten van vermogensbeheer moet niet alleen naar de absolute hoogte van de gerapporteerde kosten worden gekeken. De kosten zijn grotendeels afhankelijk van het strategische beleggingsbeleid en de investment beliefs van het pensioenfonds, alsook de wijze van uitvoering en mate van uitbesteding. De kosten van vermogensbeheer worden daarnaast ook bepaald door de hoogte van het belegd vermogen, wat bij BPFV over 2016 fors is gestegen (met ca. €50 mln. naar ruim €752 mln).

PIMCO is een actieve beheerder van de vastrentende waardenportefeuille, waardoor de kosten hoger liggen dan bij een volledig passief mandaat. Het actieve beleid van PIMCO heeft in 2016 tot een outperformance versus de benchmark geleid. De transactiekosten binnen de PIMCO portefeuille zijn fors gedaald. Dit is enerzijds het gevolg van een lager aantal uitgevoerde transacties in de portefeuille, met name in obligaties van supranationals, agencies en lokale overheden. Anderzijds is ook de methodologie van PIMCO voor schatting van de transactiekosten gewijzigd. Beide oorzaken (minder transacties in de portefeuille en wijziging van methodologie) dragen ongeveer evenveel bij aan het verschil in transactiekosten voor dit mandaat in 2016 ten opzichte van 2015.

De aandelenportefeuille wordt passief beheerd door State Street, wat tot relatief lage kosten leidt voor deze beleggingscategorie. Door het aan- en verkopen van forse belangen in de aandelenportefeuille gedurende het jaar liggen de transactiekosten dit jaar wel ruim hoger dan voorgaand jaar. In absolute termen zijn deze echter nog steeds beperkt (0,00% van het gemiddeld belegd vermogen).

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk verantwoord beleggen is het beleggen op grond van financiële, sociale, governance en milieuoverwegingen en/of de beïnvloeding van bedrijven, overheden en andere belanghebbenden op grond van deze overwegingen. In verkorte vorm wordt wel gesproken over ESG-onderwerpen: environmental, social en governance onderwerpen. BPFV geeft expliciet haar steun aan internationale ESG-principes van UNPRI en Global Compact, die beide geïnitieerd zijn door de Verenigde Naties.

Bij het opnieuw vaststellen van de investment beliefs in 2016 heeft het bestuur uitgesproken dat het -daar waar mogelijk- vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid hecht aan een beleggingsbeleid dat ten goede komt van ESG-principes. Het bestuur is zich hierbij wel bewust van de beperkingen ten aanzien van de capaciteit en expertise op dit gebied en de relatief beperkte omvang van de beleggingen. Tevens is het bestuur van mening dat het voeren van een ESG-beleid niet tot substantieel hogere kosten mag leiden of tot een substantieel lager rendement dan wanneer het geen rekening zou houden met ESG-beleid.

Het bestuur acht onderstaande middelen geschikt voor het pensioenfonds wat betreft de implementatie van ESG-beleid in de diverse deelportefeuilles:

1. Negatieve screening ofwel het hanteren van een uitsluitingsbeleid: beleggingen in bepaalde bedrijven, economische sectoren of landen zijn niet toegestaan om redenen die betrekking hebben op corporate governance of ESG-onderwerpen.
2. Stembeleid door vermogensbeheerders: als belegger in aandelen is BPFV deels eigenaar van bedrijven en gerechtigd een stem uit te brengen tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Op deze wijze kan invloed worden uitgeoefend op de bedrijfsvoering, waaronder zaken die ESG-aspecten raken.
3. ESG-integratie: bij beleggingsbeslissingen worden naast financiële aspecten ook ESG-aspecten meegenomen.

Toepassing van ESG in beleggingsportefeuille BPFV

Wat betreft het beheer van aandelen en vastrentende waarden heeft het bestuur een uitsluitingslijst aan de vermogensbeheerders opgegeven met bedrijven waar volgens huidige wet- en regelgeving niet in mag worden belegd (de AFM-uitsluitingenlijst).

Het bestuur acht de aandelenportefeuille bij uitstek geschikt voor het hanteren van een uitsluitingsbeleid. Daartoe wordt (naast de AFM-lijst) geen eigen uitsluitingslijst opgesteld, maar sluit het bestuur aan bij het uitsluitingsbeleid van de beheerder van de aandelenportefeuille. Drie van de vier passief beheerde SSgA aandelenfondsen (de regiofondsen Noord- Amerika, Europa en Pacific) waarin BPFV belegt, hanteren een uitsluitingsbeleid dat gebaseerd is op onderzoek van Sustainalytics. Bij het passief beheerde

Emerging markets fonds is dit niet mogelijk bij SSgA. In 2016 heeft BPFV besloten uit het Israël aandelenfonds te stappen, onder meer vanwege het ontbreken van een ESG-screened variant van het fonds.

ESG-integratie is van toepassing op de LDI-portefeuille die door PIMCO wordt beheerd. Hierbij worden ESG-factoren net als alle andere factoren, risico's en kansen, die van invloed kunnen zijn op de uitgevers van obligaties en andere vastrentende waarden, betrokken in de analyses van PIMCO.

Wetgeving inzake clustermunitie

Op 1 januari 2013 is in Nederland het wettelijk verbod op investeren in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie van kracht geworden. Het verbod betekent dat investeerders directe investeringen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie dienen te vermijden. Hetzelfde geldt voor investeringen in beleggingsinstellingen en indices waar clustermunitieondernemingen meer dan 5% van uitmaken. Dit laatste is relevant indien het pensioenfonds een dergelijke index volgt middels een investering in een passief fonds of tracker.

BPFV streeft naar volledige uitsluiting van clustermunitie in de beleggingsportefeuille. Binnen de aandelenfondsen van SSgA wordt hier rekening mee gehouden middels het uitsluitingsbeleid. Het pensioenfonds kan jaarlijks controleren of deze fondsen voldoen aan de AFM-richtlijn inzake clustermunitie. Binnen de beleggingsrichtlijnen van het PIMCO-mandaat is het niet toegestaan om te investeren in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie. De basis van de uitsluiting van deze bedrijven is de AFM-richtlijn. Controle op naleving van deze richtlijn vindt onafhankelijk plaats binnen de compliance monitor van custodian Kas Bank.

Investment beliefs

In mei 2016 heeft het bestuur van BPFV de investment beliefs opnieuw vastgesteld. Met behulp van investment beliefs, of het vastleggen van beleggingsbeginselen, formuleert het pensioenfonds een kader hoe om te gaan met financiële markten en producten. Investment beliefs worden gekarakteriseerd als een goed gedefinieerde visie op de werking van financiële markten en de manier waarop het pensioenfonds hierin acteert om zijn doelstellingen te behalen. De beliefs zijn daarmee een kader voor het bestuur om nieuwe beleggingsmogelijkheden te beoordelen, ze zijn een ijkpunt voor het bestuur in crisistijden en ze maken een duidelijke verantwoording naar de deelnemers, de toezichthouder en andere stakeholders mogelijk.

Het bestuur heeft de investment beliefs ingedeeld in onderstaande hoofdcategorieën:

1. Beleggingsproces
2. Financiële markten
3. Beleggingsorganisatie
4. Duurzaamheid

Het bestuur heeft in deze categorieën 13 investment beliefs benoemd en toegelicht. Het bestuur heeft een visie uitgesproken over onder meer onderstaande onderwerpen:

- beleggingshorizon
- belang van strategische asset allocatie
- toegevoegde waarde van een tactisch allocatiebeleid
- belang van diversificatie van de beleggingsportefeuille
- illiquiditeitspremie
- actief versus passief beheer
- complexiteit, transparantie en kosten van beleggingen
- uitbesteding
- het belang van maatschappelijk verantwoord beleggen

De investment beliefs zijn te raadplegen in de Verklaring inzake Beleggingsbeginselen, zoals opgenomen in de ABTN.

Het bestuur heeft besloten om de investment beliefs eens in de 3 jaar te evalueren. Per jaar zal bij het vaststellen van het beleggingsplan het beleggingsbeleid worden getoetst aan de vastgestelde investment beliefs.

Toekomstparagraaf - beleggingszaken voor 2017

- evaluatie van custodian (Kas Bank)
- evaluatie van State Street als beheerder aandelenportefeuille
- heroverwegen invulling LDI-mandaat PIMCO

Z-score

De outperformance in 2016 leidt tot een positieve uitkomst van de Z-score en de daaraan verbonden Performancetoets.

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de Z-score en Performancetoets in de afgelopen vijf jaren opgenomen.

De Performancetoets wordt uitgevoerd op basis van de behaalde Z-scores in de afgelopen vijf jaar. Op basis van deze vijf scores dient het fonds boven 0 uit te komen om de Performancetoets te doorstaan.

De Performancetoets stijgt in 2016 omdat de uitkomst van de Z-score in 2016 hoger is dan de score uit 2011, die dit jaar uit de berekening wegvalt.

Periode	Z-score	Performancetoets
2016	1,28	2,46
2015	-0,56	2,07
2014	0,16	3,01
2013	0,05	4,69
2012	1,72	2,77

Dekkingsgraad

Zowel de dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad van BPFV ultimo 2016 ligt onder het minimaal vereiste niveau. De ontwikkeling van de dekkingsgraad per jaareinde is als volgt:

	2016	2015	2014	2013
Actuele dekkingsgraad per jaareinde (in %)	93,8	95,4	106,4	104,2
Vereiste dekkingsgraad (in %)	112,6	113,8	111,8	112,4
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,4	104,5	104,4	104,4
Beleidsdekkingsgraad (in %)	91,3	97,9	107,2	n.v.t.
Reële dekkingsgraad (in %)	73,9	78,4		

Herstelplan

Onder het nFTK wordt gewerkt met een beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het twaalfmaandsgemiddelde van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad zorgt ervoor dat minder op dagkoersen gestuurd hoeft te worden. Daarnaast gelden strengere regels voor het verlenen van toeslagen. Het gedeeltelijk verlenen van toeslag is toegestaan bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of hoger. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 128% kunnen toeslagen volledig worden verleend. Daarnaast wordt een vereiste dekkingsgraad gehanteerd om vast te stellen of het fonds in een tekortsituatie zit. Eventuele noodzakelijke kortingen mogen over een langere periode worden uitgesmeerd (maximaal 10 jaar). BPFV heeft per 1 april 2016 een geactualiseerd herstelplan ingediend

bij DNB. Hoewel in 2015 een verslechtering van de dekingsgraad ten opzichte van het herstelplan 2015 werd waargenomen, zijn voor de periode van herstelplan 2016 geen kortingen of aanvullende maatregelen benodigd. Het bestuur heeft besloten om het herstelplan 2016 vast te stellen op basis van de maximale parameters zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters. Daarbij zal jaarlijks getoetst worden hoe het pensioenfonds ervoor staat vanuit prudent oogpunt. Op 18 mei 2016 heeft DNB laten weten dat zij instemt met het herstelplan 2016. Per 1 april 2017 is wederom een herstelplan ingediend op basis van de maximale parameters zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters. De uitkomsten van dit nieuwe herstelplan zijn gelijk aan het oorspronkelijke herstelplan. Het nieuwe herstelplan is goedgekeurd door DNB.

Toeslagverlening

De toeslagverlening binnen BPFV is afhankelijk van de financiële situatie van het fonds. Jaarlijks in november wordt door het bestuur het besluit genomen tot toeslagverlening per de eerste januari van het komende jaar. Het fonds kent een voorwaardelijk toeslagbeleid. De toeslagmaatstaf bedraagt voor actieve deelnemers de positieve ontwikkeling van de bij CAO vastgestelde basislonen. Voor inactieve deelnemers bedraagt de toeslagmaatstaf de positieve ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI) over de periode juli/juli voorafgaand aan de toeslagverlening.

Voor toeslagverlening vanaf 1 januari 2015 geldt dat er pas toeslagen mogen worden verleend vanaf een beleidsdekingsgraad van 110%. Zowel per 1 januari 2016 als per 1 januari 2017 is geen toeslag toegekend. Het fonds verwacht ook de komende jaren geen toeslagen te kunnen verlenen.

Deze specificatie is voor actieve deelnemers en inactieve deelnemers (premielvrije deelnemers en de gepensioneerden) als volgt:

Overzicht toeslagen

	Actieve deelnemers			Inactieve deelnemers		
	Toegekende Indexatie	Indexatie ambitie	Vershil	Toegekende indexatie	Indexatie ambitie	Vershil
	%	%	%	%	%	%
Jaar 2016	0,000	n.v.t.	0,000	0,000	n.v.t.	0,000
Jaar 2015	0,000	0,000	0,000	0,000	0,390	0,390
Jaar 2014	0,000	0,000	0,000	0,000	0,290	0,290
Jaar 2013	0,000	0,000	0,000	0,000	0,840	0,840

5. Risicoparagraaf

Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement deel uitmaakt van het besturen van BPFV is vastgelegd in het beleidsdocument integraal risicomanagement. Het bestuur, en in het bijzonder de risicocommissie, beoordeelt de risico's van het pensioenfonds en het effect van mitigerende maatregelen op regelmatige basis. Risico's met betrekking tot het beleggingsbeleid zijn hier onderdeel van. Voor een uitgebreid overzicht van de opzet van de risicobeheerorganisatie, de specifieke risico's en de getroffen beheersmaatregelen, wordt verwezen naar de ABTN en het Integraal Risicobeleidsdocument van BPFV.

Risicobereidheid

Bij de realisatie van de doelstellingen van BPFV wordt het bestuur geconfronteerd met risico's. Sommige risico's worden bewust gelopen in de verwachting dat het lopen van de risico's positief zal zijn voor het pensioenfonds en in andere situaties wil het pensioenfonds een zo minimaal mogelijk risico lopen. Hierbij maakt het bestuur van BPFV bewust onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

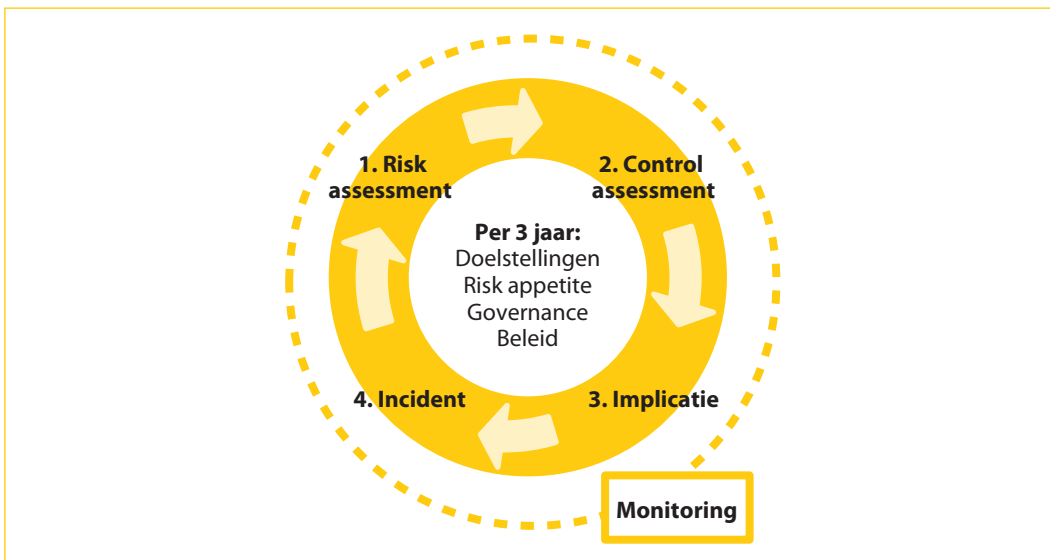
Het financieel beleid is onder te verdelen in premie-, toeslagen-, kortings- en beleggingsbeleid. Het bestuur heeft investment beliefs gedefinieerd die fungeren als uitgangspunt voor het beleggingsbeleid. Op basis van deze beliefs vindt een periodieke ALM studie plaats om nadere invulling te geven aan het toegestane risicobudget en de vaststelling van de strategische beleggingsportefeuille. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van financiële risico's is gemiddeld. De risicobereidheid wordt beperkt doordat het fonds in onderdekking zit, de financiële risico's mogen dan niet worden vergroot.

Niet-financiële risico's

Ten aanzien van de niet-financiële risico's en maatregelen streeft het Fonds naar een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de organisatie van het fonds, waarbij minimaal voldaan wordt aan de wet- en regelgeving. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van de niet-financiële risico's is behoudend.

Risicomanagementproces

Hieronder wordt het risicomanagementproces toegelicht. Dit proces vindt volgens een vaste cyclus plaats:

STAP	Onderdeel	Toelichting
1	Risicostrategie	Het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld de risicotolerantie en de risicobereidheid. Uitgangspunt is dat de risicostrategie eens per drie jaar wordt herijkt, maar dit kan ook tussentijds in geval van ingrijpende wijzigingen (wet- en regelgeving, fusie, verplichtstelling)
2	Risk assessment	Jaarlijkse update van de integrale risicoanalyse, beschrijving welke risico's een hoge mate van prioriteit hebben en het komende jaar worden opgepakt.
3	Control assessment	Jaarlijks wordt beoordeeld In welke mate de beheersmaatregelen effectief zijn en bijdragen aan de mitigatie van de geïdentificeerde risico's.
4	Risico-implicatie	In het beleidsvoorstel wordt aandacht besteed aan de vraag welke impact het besluit heeft op de risicobeheersing en welke incidenten zich mogelijk voor kunnen doen.
	Monitoring & Rapportage	Beschrijving van de wijze waarop over risico's wordt gerapporteerd en op welke wijze de monitoring plaatsvindt.

De Risicomanagement Commissie monitort de ontwikkelingen van (de beheersing van) de niet-financiële risico's en de overall monitoring. De monitoring van de financiële risico's is belegd bij de Commissie Voorbereiding Beleggingen. De rapportage vindt op kwartaalbasis plaats en wordt voorbereid door het bestuursbureau, eventueel met behulp van Strategieon voor wat betreft de financiële risico's en met behulp van PriceWaterhouseCoopers voor wat betreft de niet-financiële risico's. Het bestuursbureau draagt zorg voor een tijdige aanlevering van de gehele integrale risicorapportage. Hiervoor wordt door Strategieon en het bestuursbureau informatie verzameld, vindt door beide commissies periodiek overleg met de uitbestedingspartijen over relevante ontwikkelingen plaats en wordt vervolgens een dashboard rapportage opgesteld. Beide commissies lichten de rapportage vervolgens toe in de eerstvolgende bestuursvergadering. Met de rapportage verkrijgt BPFV op integrale wijze managementinformatie en brengt hiermee prioritering aan in de strategische jaaragenda. Daarnaast worden in een separate, jaarlijkse toetsing (niet-)reguliere rapportages (waaronder de SLA en ISAE 3000/3402 rapportages) van de uitbestedingspartijen getoetst door de Risicocommissie en/of de Commissie Voorbereiding Beleggingen. In de afgelopen twee jaar is –voor wat betreft de vermogensbeheer partijen– deze toets door het bestuur uitgevoerd met ondersteuning van Strategieon.

BPFV is zich ervan bewust dat naast het toedelen van verantwoordelijkheden ook de risicocultuur of het risicobewustzijn een kritische succesfactor is. De risicocultuur wordt doorlopend door BPFV benoemd en uitgedragen in de evaluatiegesprekken die het pensioenfonds houdt, de controle van het pensioenfonds op de naleving van de processen en door risicobewustzijn als vast onderwerp te maken in de jaarlijkse bestuursevaluatie. Daarnaast worden te nemen besluiten expliciet getoetst aan de risicohouding, doelstelling, missie en visie van BPFV. In de beslisdocumenten is een risicoparagraaf opgenomen waarin alle risico's zijn genoemd.

In 2016 heeft BPFV de volgende verbeteringen aangebracht in het systeem van risicomanagement door de volgende elementen in het proces te verbeteren:

- Uitbestedingsbeleid: BPFV heeft in 2016 haar uitbestedingsbeleid geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. Hierbij is de guidance uitbesteding van DNB in acht genomen. Dit beleid beschrijft onder andere wanneer tot uitbesteding wordt overgegaan, welke criteria minimaal worden gebruikt voor selectie en evaluatie en hoe controles op de uitbesteding plaatsvinden;
- Integriteitsbeleid: BPFV heeft in 2016 een integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyse zijn verwerkt in het door het bestuur vastgestelde integriteitsbeleid.

Risico's 2016

BPFV heeft in haar beleidsdocument een ten opzichte van het FIRM-model van DNB iets afwijkende risico-indeling vastgelegd. Het bestuur heeft daarin strategische doelstellingen geformuleerd op drie gebieden: financieel, reputatie en tevredenheid. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op de algemene doelstellingen van BPFV, de karakteristieken van het fonds en haar deelnemers.

In het kader van risicomanagement voert het pensioenfonds maandelijks een schokanalyse uit van de momentdekkingsgraad. In onderstaande tabel is de schokanalyse van de momentdekkingsraad per 31 december 2016 opgenomen, waarbij is uitgegaan van een renteschok en een aandelenschok. In de tabel is aangegeven bij welke schokken de dekkingsgraad onder het minimaal vereiste niveau blijft (rood), bij welke schokken de dekkingsgraad zich tussen het minimaal vereiste en het vereiste niveau bevindt (oranje) en bij welke schokken de dekkingsgraad boven het vereiste niveau uitkomt (groen).

		Renteschok						
		-/- 1,50%	-/- 0,75%	-/- 0,25%	0%	+ 0,25%	+ 0,75%	+ 1,50%
Aandelenschok	-/- 50%	78,6%	80,4%	81,8%	82,5%	83,3%	84,9%	87,5%
	-/- 25%	82,4%	85,1%	87,1%	88,2%	89,3%	91,6%	95,4%
	-/- 10%	84,8%	87,9%	90,3%	91,5%	92,8%	95,6%	100,1%
	0%	86,3%	89,8%	92,4%	93,8%	95,2%	98,3%	103,3%
	10%	87,8%	91,7%	94,5%	96,0%	97,6%	101,0%	106,4%
	25%	90,1%	94,5%	97,7%	99,4%	101,2%	105,0%	111,1%
	50%	94,0%	99,2%	103,0%	105,0%	107,2%	111,7%	119,0%

Omwillen van de leesbaarheid en vergelijkbaarheid met andere fondsen wordt hieronder wel de FIRM indeling aangehouden. Het beleid is onderverdeeld in financieel en niet-financieel. In de volgende tabel worden voor alle verschillende risicocategorieën de belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen over 2016 beschreven. Indien het risico niet wordt geaccepteerd, zijn aanvullende maatregelen vastgesteld:

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen 2016
Matchingrisico (met name renterisico)	<p>Het matchingrisico ontstaat als gevolg van verschillen tussen activa (beleggingen inclusief off-balanceposten) en passiva (pensioenverplichtingen) in termen van rentevoet, rentetypische looptijden, basisvaluta en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil.</p> <p>Het bestuur van BPFV dekt het renterisico van de pensioenverplichtingen niet volledig af (70% op UFR-basis). Dit geldt ook voor de afdekking van het valutarisico in de aandelenportefeuille. Daarnaast kan PIMCO als actief beheerder besluiten om (in beperkte mate) bewust risico te nemen op de rentecurve waardoor er curverisico ontstaat. Het bestuur heeft echter de risico's op het gebied van rente- en valutarisico ingekaderd middels mandaatrichtlijnen voor de beheerders.</p> <p>In 2016 heeft het bestuur de mandaten van PIMCO (rente-afdekking) en Kas Bank (valuta-afdekking) niet gewijzigd.</p> <p>Onderstaande maatregelen zijn als onderdeel van het risicobeleid uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> – per kwartaal vindt een toetsing van de LDI-benchmark plaats op basis van actuele kasstromen van de pensioenverplichtingen. – over alle relevante risicofactoren wordt gerapporteerd door PIMCO en Kas Bank. De rapportages worden door de beleggingsadviseur gemonitord en binnen de CVB- en bestuursvergaderingen besproken. Belangrijke ontwikkelingen binnen mandaten worden eens per kwartaal in een memo gerapporteerd aan het bestuur en andere organen van BPFV. – op basis van de ALM-studie in 2016 is geconcludeerd dat het strategische percentage rente- en valuta-afdekking van BPFV passend is bij het gewenste risicoprofiel van BPFV.
Marktrisico	<p>Dit is het risico dat de waarde van een belegging fluctueert als gevolg van ontwikkelingen op de financiële markten, waarmee o.a. rekening wordt gehouden met marktliquiditeit en verhandelbaarheid.</p> <p>BPFV heeft in 2016 een ALM-studie laten uitvoeren om de risicobudgettering (de allocatie van risicofactoren) opnieuw te beoordelen. De ALM-studie heeft bevestigd dat de strategische beleggingsmix passend is bij het risicoprofiel dat BPFV wenst. Er worden bewust marktrisico's genomen, bijvoorbeeld in de vorm van een belegging in aandelen.</p> <p>Middels het risicodashboard dat in 2016 is opgezet wordt onder meer het marktrisico gemonitord, zoals maatstaven voor de volatiliteit op de financiële markten en marktliquiditeit alsook de risico's van de actuele beleggingsmix versus de strategische normallocatie.</p> <p>In elke CVB-vergadering wordt de actuele beleggingsmix besproken.</p>

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen 2016
Kredietrisico	<p>Het risico op waardeverlies doordat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen, waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties (mogelijk) niet nakomt. De vermindering van kredietwaardigheid van instrumenten behoort ook tot dit risico.</p> <p>Het bestuur heeft in het LDI-mandaat richtlijnen opgenomen waarbinnen PIMCO als actief beheerder van het mandaat kredietrisico mag nemen. Tevens zijn richtlijnen opgenomen in het beleggingsplan wat betreft de liquiditeitsposities die BPFV mag aanhouden.</p> <p>In 2016 heeft de CVB (in aanvulling op de onafhankelijke compliance monitor van Kas Bank) om het half jaar analyses opgesteld van de concentratierisico's die gelden binnen onder meer de vastrentende waarden portefeuille. Middels deze maatregelen houdt het bestuur zicht op de grootste debiteuren binnen de verschillende portefeuilles.</p>
Verzekeringstechnisch-Risico	<p>Ultimo 2016 is de overgang naar actuele prognosetafels geïmplementeerd en is de ervaringssterfte ook geactualiseerd.</p>
Uitbestedingsrisico	<p>In 2016 heeft BPFV enkele van haar uitbestedingspartijen geëvalueerd. Specifiek heeft het bestuur in 2016 aandacht besteed aan Pimco als beheerder van de LDI-portefeuille. Een externe partij (de heer J. Koelewijn, Financieel Denkwerk) heeft de evaluatie uitgevoerd, mede op basis van criteria zoals aangedragen door het bestuur. De rapportage is besproken en hier zijn elke aanknopings- en verbeterpunten uit voort gekomen die worden opgepakt.</p> <p>In 2016 heeft BPFV tevens de contracten van haar vermogensbeheerders, PIMCO en State Street, beoordeeld. Dit heeft geleid tot een aantal gewenste aanpassingen die in 2017 zullen worden doorgevoerd. Het bestuur heeft wat betreft de uitvoering van de valuta-afdekking door Kas Bank een CLS (continuous linked settlement) contract ondertekend met Kas Bank, wat een beperking van de operationele risico's en verlaging van de kosten van valuta-afdekking met zich mee brengt.</p> <p>In 2016 heeft bij AZL de transitie van de BPFV pensioenadministratie van het Compass administratiesysteem naar een nieuw administratiesysteem (Configuratiemodel) plaatsgevonden. Dit alles binnen de scope van de ISAE-procedures. Het bestuur van BPFV heeft het proces permanent gemonitord door middel van periodieke overleggen met AZL en voortgangsrapportages. Daarnaast is begin 2016 de extern belegde bestuursondersteuning overgegaan van Actor naar Montae Bestuurscentrum B.V. Namens BPFV heeft het dagelijks bestuur de transitie gemonitord. De transitie heeft niet geleid tot incidenten in het dagelijkse beleid en/of de dagelijkse uitvoering van BPFV. Tot slot is er eind 2016 besloten om een andere Compliance officer te kiezen voor 2017.</p> <p>Het huidige risiconiveau wat betreft uitbesteding wordt geaccepteerd. Ook in 2017 zal het bestuur doorgaan met de periodieke evaluatie van partijen. Zo zal KAS BANK N.V. (custodian) aan bod komen. Vragen die aan de orde komen hebben onder meer betrekking op de continuïteit van de bank, de kwaliteit van de dienstverlening, de combinatie van de aan de bank uitbestede activiteiten en de kostenstructuur. Ook in 2017 blijven de uitbestedingspartijen de aandacht houden van het bestuur, zodat –indien nodig– tijdig en adequaat anticiperen geborgd is.</p>

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen 2016
IT-risico	<p>Naar aanleiding van de Wet meldplicht datalekken, per 1 januari 2016 ingevoerd, is bij de uitbestedingspartijen die te maken hebben met privacygevoelige data, extra informatie opgevraagd en indien nodig is de bewerkersovereenkomst met deze partijen aangepast.</p> <p>In 2016 hebben zich bij AZL en KAS BANK enkele incidenten op het gebied van IT(-beveiliging) voorgedaan. Dit heeft niet geleid tot extra risico's voor BPFV noch heeft dit aanleiding gegeven tot een meldplicht bij de Autoriteit Persoonsgegevens.</p>

Financieel crisisplan

Het fonds heeft in 2016 gelijktijdig met de vaststelling van de ABTN het crisisplan besproken. Doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is opgenomen in de ABTN.

6. Pensioenparagraaf

Voor 2016 gelden de volgende kerncijfers en premiepercentages:

	2016	2015	2014
Pensioenpremie ¹⁾	31,40%	24,30%	25,10%
Premie ANW-hiaat	n.v.t.	1,00%	0,40%
Premie Aanvullingsregeling ²⁾	0,49%	0,62%	0,44%
Overgangsregeling VUT:			
– werkgeverspremie	0,28%	0,93%	0,84%
– werknemerspremie	0,19%	0,62%	0,56%
Maximum pensioengevend salaris	€ 52.763	€ 51.974	€ 51.414
Franchise PR2007 ³⁾	€ 12.953	€ 12.642	€ 13.449

1) Als percentage van de pensioengrondslagsom.

2) Als percentage van de salarissom.

3) Tevens franchise voor berekening pensioengrondslagsom van PR2007.

Premiebeleid 2016

Voor 2016 bedroeg de doorsnee premie 31,40% (2015: 25,30%) van de pensioengrondslagsom. Dit is inclusief de premie voor het tijdelijk nabestaandenpensioen. Dit vervangt per 1 januari 2016 de Anw-hiaatregeling.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premies zijn als volgt:

	2016	2015	2014	2013
	€	€	€	€
Kostendekkende premie	32.880	28.120	24.615	27.878
Gedempte premie	23.613	20.806	19.044	19.607
Feitelijke premie	29.521	23.129	22.689	26.480

De kostendekkende premie basisregeling, gedempte kostendekkende premie basisregeling en feitelijke premie basisregeling over 2016 zijn als volgt opgebouwd:

	Kosten- dekkende premie	Gedempte kosten- dekkende premie	Feitelijke premie
Actuarieel benodigd	26.833	18.690	18.690
Opslag in stand houden vereist vermogen	3.594	2.470	2.470
Opslag voor uitvoeringskosten	2.453	2.453	2.453
Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	0	0
Premiemarge	0	0	5.908
	32.880	23.613	29.521

Kostendekkende premie 2016

De zuiver kostendekkende premie van het pensioenfonds wordt vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur en bedraagt voor boekjaar 2016 € 32.880. De kostendekkende premie gebaseerd op de rentetermijnstructuur is gevoelig voor renteveranderingen. Hierdoor ontstaan fluctuaties van deze kostendekkende premie. Om dit effect te voorkomen, biedt het raamwerk van de Pensioenwet en het nFTK de mogelijkheid om premiedemping te bewerkstelligen. Het is daarbij toegestaan om af te wijken van de rentetermijnstructuur als rekenrente bij de vaststelling van de feitelijke premie.

Het pensioenfonds maakt gebruik van de mogelijkheid om een gedempte kostendekkende premie vast te stellen. Het pensioenfonds gaat uit van een gedempte kostendekkende premie op basis van een disconteringsvoet voor het boekjaar 2016 van € 23.613.

De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van een twaalfmaandsgemiddelde RTS inclusief UFR met een dekkingsgraadafhankelijke opslag voor solvabiliteit, met minimaal een opslag afgeleid van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en maximaal een opslag afgeleid van het Vereist Eigen Vermogen. de feitelijke premie in 2016 bedroeg 31,4% van de pensioengrondslag.

BPFV heeft zijn premiebeleid vastgelegd in de ABTN.

BPFV ontvangt jaarlijks premies, die zijn onderverdeeld in een werkgevers- en een werknemersbijdrage. De ontvangen feitelijke premie voor boekjaar 2016 bedraagt € 29.521.

De ontvangen feitelijke premie is voor boekjaar 2016 lager dan de kostendekkende premie, maar hoger dan de gedempte kostendekkende premie. In de gedempte kostendekkende premie voor 2016 is conform de bepalingen in de ABTN een forfaitaire solvabiliteitsopslag meegenomen die gelijk is aan het percentage van het vereist eigen vermogen per 31 december van het voorgaande kalenderjaar.

Eind 2016 is er overleg gevoerd door sociale partners over een eventuele nieuwe regeling per 2017. Daarbij zijn sociale partners tot overeenstemming gekomen om het premiepercentage gedurende de jaren 2017 en 2018 vast te stellen op 32,0%. Als gevolg daarvan wordt in ieder geval voor het jaar 2017 het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen verlaagd van 1,83% naar 1,59%. De opbouw van het partnerpensioen wordt daardoor verlaagd tot 1,11% (70% van 1,59%). In 2017 zal een werkgroep Toekomst zich richten op een toekomstbestendige pensioenregeling en de uitvoering daarvan.

Overgangsregeling VUT

Het werkgeversaandeel in de premie (als percentage van het pensioengevend salaris) voor de overgangsregeling VUT wordt geheven over alle bij de betreffende werkgever in dienst zijnde werknemers.

Het bestuur van BPFV heeft de premies voor de overgangsregeling VUT over 2016 als volgt vastgesteld:

Werkgeversaandeel	0,28% van het pensioengevend salaris
Werknemersaandeel	0,19% van het pensioengevend salaris

Het werknemersaandeel in de premie (als percentage van het pensioengevend salaris) voor de overgangsregeling VUT wordt alleen geheven over de bij de betreffende werkgevers in dienst zijnde werknemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 en die vanaf 31 maart 2000 onafgebroken verzekerd zijn geweest en dit blijven.

In 2016 is een bedrag ter grootte van € 1.746.626 ontvangen van de Stichting Vu-Vlak. De aanwezige gelden in de bestemmingsreserve van de Overgangsregeling VUT per 31 december 2016 zijn voldoende om alle toekomstige inkopen uit hoofde van deze regeling direct in één keer te kunnen financieren. Het bestuur zal in 2017 in overleg met sociale partners een definitief besluit nemen over deze inkoop.

7. Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving

AOW-leeftijd in stappen omhoog

De AOW-leeftijd gaat in stappen omhoog naar 67 jaar. Dit is al in wetgeving vastgelegd. Een versnelling van de verhoging van de AOW-leeftijd tot 67 jaar in 2021 is de gecombineerde uitkomst van afspraken uit het Herfstakkoord en het Regeerakkoord van oktober 2012. Eerder was besloten dat de AOW-leeftijd in 2023 67 jaar zou zijn. In november 2014 is het wetsvoorstel voor versnelde verhoging van de AOW-leeftijd bij de Tweede Kamer uiteindelijk ingediend. Het wetsvoorstel is in 2015 van kracht geworden. Vanaf 2016 gaat de AOW-leeftijd naar 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021. In 2017 is duidelijk geworden dat in 2022 de AOW-leeftijd 67 jaar en 3 maanden zal bedragen. Dit heeft tot gevolg dat per 1-1-2018 de fiscale pensioenrichtleeftijd zal worden verhoogd naar 68 jaar.

DNB en AFM

De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) houden toezicht op pensioenfondsen. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie.

In 2016 heeft de AFM onderzocht of pensioenfondsen hun deelnemers en pensioengerechtigden goed informeren over de te verwachten pensioenontwikkelingen op de korte tot middellange termijn. Daarnaast startte het toezicht op de Wet Verbeterde Premieregeling en werd onderzocht hoe de pensioenconsument geactiveerd kon worden.

DNB had de volgende toezichtthema's voor 2016:

- herstel van vertrouwen (via onder meer toezicht op de duurzaamheid van beleid)
- onderzoek doen naar de naleving van de normen voor transparantie over duurzaam beleggingsbeleid
- bijdragen aan de discussie over en realisatie van een toekomstbestendig pensioenstelsel
- vergroten van professionaliteit en kostenefficiëntie

Hoewel DNB geen fondsspecifieke suggesties heeft gedaan, heeft BPFV hier wel nader aandacht aan besteed in haar beleid. BPFV neemt de twee eerstgenoemde thema's mee in het beleggingsbeleid, en de twee laatstgenoemde thema's in de reeds genoemde werkgroep die zich bezighoudt met de toekomstbestendigheid van de pensioenregeling.

Communicatie

De nieuwe Wet pensioencommunicatie trad op 1 juli 2015 in werking en wordt in stappen geïmplementeerd. Het doel is betere pensioencommunicatie. Fondsen moeten de onzekerheden over pensioen beter uitleggen. En deelnemers krijgen een persoonlijk totaaloverzicht van hun pensioen. De nieuwe wet biedt meer ruimte voor digitale communicatie, waardoor pensioenfondsen kosten kunnen beperken.

Het Pensioen 1-2-3 is met ingang van 1 juli 2016 verplicht. Het Pensioen 1-2-3 bevat ten eerste algemene informatie over de pensioenregeling (in drie lagen). Deze gelaagdheid betekent dat bij doorklikken steeds uitgebreidere informatie wordt verstrekt. Verder is er het UPO dat persoonlijke informatie bevat over het bij één pensioenuitvoerder opgebouwde pensioen. Tot slot is er het pensioenregister. Het pensioenregister geeft een totaaloverzicht van het te bereiken pensioen, zowel AOW als aanvullend pensioen. Het register rekent met een optimistisch, neutraal en een pessimistisch economisch scenario. Over de uitvoerbaarheid van de rekenmethodiek overlegt de regering nog met pensioenuitvoerders en toezichthouders. Het pensioenregister gaat daarnaast in drie jaar stapsgewijs uitbreiden. Het pensioenregister gaat inzicht geven in de toereikendheid van het pensioen in relatie tot de uitgaven. Ook wordt het mogelijk om het pensioeninkomen op per huishouden zichtbaar te maken.

De UPO-modellen hebben een grondige metamorfose ondergaan. Net als in Pensioen 1-2-3 wordt nu ook op het UPO gebruik gemaakt van iconen. Bovendien zijn de modellen beknopter geworden en is het met de nieuwe indeling gebaseerd op het bieden van 'overzicht –inzicht– actie'. De pensioenkoepels hebben met de nieuwe UPO-modellen 'gelaagde communicatie' voor ogen, zoals met Pensioen 1-2-3. Laag 1 is een trigger aan de deelnemer om het UPO te lezen. Deze laag is vormvrij, bijvoorbeeld een brief in een gekleurde envelop of een e-mail. Laag 2 is het UPO zelf. Daarin zijn diverse links opgenomen naar verdiepende informatie, bijvoorbeeld naar Mijnpensioenoverzicht.nl en Pensioen 1-2-3. De informatie achter deze links kan worden gezien als laag 3.

Algemeen pensioenfonds

Het aantal pensioenfondsen in Nederland neemt nog steeds af. Steeds strenger wordende wet- en regelgeving en de toegenomen werkdruk maken het steeds moeilijker om zelfstandig en tegen redelijke uitvoeringskosten te functioneren. Al jaren wordt gezocht naar mogelijkheden tot samenwerking tussen pensioenfondsen. Een met dit doel wettelijk mogelijk gemaakt multi-ondernemingspensioenfonds bleek in de praktijk niet te voldoen. Per 1 januari 2016 is daarom het algemene pensioenfonds (APF) geïntroduceerd, en in de loop van 2016 heeft een aantal partijen de voor de uitvoering benodigde vergunning van DNB ontvangen. Omdat verplicht gestelde bedrijfstakpensioenregelingen wettelijk gezien nog steeds niet bij een APF mogen worden ondergebracht, is het APF op dit moment niet toegankelijk voor het fonds.

Uitspraak Hoge Raad over BTW-vrijstelling

Op 9 december 2016 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan in de zaak over de BTW-behandeling van vermogensbeheerdiensten die een Nederlandse vermogensbeheerder verleent aan een bedrijfstakpensioenfonds dat een Defined Benefit (DB)-regeling uitvoert. De Hoge Raad oordeelt –net als het Hof Den Haag in 2014 heeft gedaan, maar in tegenstelling tot de conclusie van Advocaat-Generaal Ettema van februari 2016– dat een bedrijfstakpensioenfonds dat een DB-regeling uitvoert niet kwalificeert als een gemeenschappelijk beleggingsfonds in de zin van BTW-richtlijn 2006. Dit heeft tot gevolg dat het beheer van het vermogen van het bedrijfstakpensioenfonds dat een DB-regeling uitvoert niet is vrijgesteld van BTW.

Volgens de Hoge Raad is het risico dat de deelnemers bij de beleggingen van het bedrijfstakpensioenfonds en de doorwerking van het resultaat daarvan in de hoogte van hun pensioenuitkeringen lopen niet van voldoende betekenis om dit gelijk te stellen met het risico dat deelnemers van een gemeenschappelijk beleggingsfonds op hun ingelegde gelden dragen. Aan het oordeel dat een beleggingsrisico van voldoende betekenis ontbreekt, doet volgens de Hoge Raad niet af dat niet is uitgesloten dat de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen niet worden geïndexeerd, of worden verminderd. Echter, dit risico is van een andere orde dan het risico dat deelnemers van een gemeenschappelijk beleggingsfonds dragen als gevolg van tegenvallende beleggingsresultaten. Laatstgenoemd risico vertaalt zich volgens de Hoge Raad direct in een vermindering van de waarde van de beleggingen van de deelnemer.

Het bestuur heeft in het verleden onderzoek gedaan naar afdracht van BTW door BPFV over de periode 2010-2014. Het bestuur heeft geconstateerd dat geen verlegde Nederlandse BTW is afgedragen over ingekochte vermogensbeheerdienstverlening uit het buitenland van Pimco. Het bestuur heeft hierover overleg gehad met de Belastingdienst.

In verband hiermee is in het jaarverslag 2014 een verplichting opgenomen die ultimo 2016 is gedaald tot een bedrag van € 804.000.

Verzekerdenbestand

	Gewezen Deelnemers	Pensioen- deelnemers	Pensioen- gerechtigden
Stand per 1 januari 2016	5.027	14.246	4.107
Mutaties door:			
– Nieuwe toetredingen	709	144	0
– Ontslag met premievrije aanspraak	-1.117	1.117	0
– Waardeoverdracht	0	-2	0
– Ingang pensioen	-19	6	142
– Overlijden	-3	-44	-138
– Afkoop	0	-232	-31
– Andere oorzaken	397	-620	-124
Mutaties per saldo	-33	369	-151
Stand per 31 december 2016	4.994 ¹⁾	14.615	3.956

1) Waarvan deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid

222

	2016	2015
Specificatie pensioengerechtigden		
Ouderdompensioen	2.927	3.079
Partnerpensioen	984	989
Wezenpensioen	45	39
Totaal	3.956	4.107

8. Beleggingenparagraaf

Terugblik economie en financiële markten

Het jaar 2016 kende een tumultueuze start. Een devaluatie van de koers van de Chinese valuta leidde in januari tot breed gedragen koersdalingen op de wereldwijde aandelenmarkten. Dit vond plaats in een omgeving die al werd gekenmerkt door toegenomen onzekerheid, zoals omtrent de status van de Chinese economie, het beleid van de toonaangevende centrale banken en de sterk gedaalde olieprijs. De devaluatie van de Chinese munt leek beleggers een concrete aanleiding te geven om aandelen van de hand te doen en hun toevlucht te zoeken in 'veilige havens', zoals Duitse staatsobligaties. Dit zorgde dan ook voor een daling van de rentes op deze instrumenten.

In de periode daarna herstelde een deel van de aandelenmarkten enigszins van de eerdere verliezen. Dit werd onder andere gedreven door het vertrouwen die de inmiddels weer wat gestegen olieprijs gaf. Toch daalden de rentes in Duitsland en de Verenigde Staten (VS) verder dit kwartaal. De status van de wereldconjunctuur bleef twijfelachtig. De arbeidsmarkt in de VS begon echter wel steeds duidelijkere tekenen van verbetering te tonen. In de eurozone was een toename van de consumptie te zien, maar bevond de inflatie zich nog steeds beneden de doelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB). Deze besloot in maart dan ook tot een verlaging van de beleidsrente en een uitbreiding van het opkoopprogramma.

Een opvallende gebeurtenis was de referendumuitslag waarmee de inwoners van het Verenigd Koninkrijk in juni aangaven uit de Europese Unie te willen treden, de zogenoemde 'Brexit'. Dit bracht een schok teweeg op de financiële markten, waarbij er met name in de twee dagen na het referendum forse koersuitslagen waren te zien. Daarna herstelde het merendeel van de markten zich echter snel. De rente bleef daarentegen laag, hetgeen blijk gaf van de nog steeds aanwezige risico-aversie onder beleggers. In augustus besloot de Bank of England, naar aanleiding van de 'Brexit', de beleidsrente te verlagen.

De Amerikaanse centrale bank, de Federal Reserve, schoof in de loop van het jaar de reeds eerdere geplande reeks van renteverhogingen steeds verder naar de toekomst toe. Dit werd mede veroorzaakt door een teleurstellend economisch groeicijfer en een tegenvallend banenrapport. Deze gebeurtenissen gingen gepaard met een groeiend pessimisme over de status van de wereldeconomie. Zo ontstonden er aarzelingen over de kracht van de Duitse economie en vertoonde de groei in China tekenen van vertraging. De verwachting was inmiddels dat de Federal Reserve pas in december de beleidsrente zou gaan verhogen. De marktrente in de VS was inmiddels echter al wel aan een gestage opmars begonnen.

De verkiezing van Donald Trump tot president van de VS in november zette de rentestijging kracht bij. Beleggers gingen er vanuit dat het door hem voorgestelde begrotingsbeleid een impuls zal gaan geven aan de economie en daarmee een hogere rentestand zal waarborgen. Dit effect op de rentestand was eveneens zichtbaar in de eurozone, al werd een verdere stijging van de Europese rente eind 2016 beperkt door de aankondiging van de ECB om langer door te gaan met het eigen opkoopprogramma.

Te midden van deze ontwikkelingen verdween het eerdere pessimisme over de wereldwijde economische groei naar de achtergrond. Dit werd versterkt doordat de economie in Japan een opleving beleefde, de groei in Europa aanhield en de Amerikaanse economie in het derde kwartaal weer leek te zijn opgeveerd. Het optimisme werd bevestigd toen de Federal Reserve in december daadwerkelijk overging tot de langverwachte verhoging van de beleidsrente. Een akkoord binnen de OPEC leidde daarnaast tot een stijging van de olieprijs, hetgeen beleggers eveneens vertrouwen gaf.

Dit alles bleek een goede impuls voor de aandelenmarkten in de ontwikkelde landen, die zowel het vierde kwartaal als het jaar 2016 afsloten met een plus. De aandelenmarkten in de opkomende markten profiteerden minder van de verkiezing van Donald Trump. De sterkere dollar en het naar verwachting toenemende protectionisme van de VS zouden namelijk nadelig zijn voor deze landen. Echter, per saldo sloten ook de aandelenmarkten uit deze regio het jaar met winst af.

De daling van de rente, die in 2016 in eerste instantie leek door te zetten, bleek te zijn gekeerd. De Amerikaanse rente eindigde het jaar zelfs hoger. De Duitse rente eindigde het jaar weliswaar lager, maar dit was minder laag dan na de eerste maanden van het jaar werd verwacht. De prijs van olie – en daarmee de bredere grondstofmarkten – eindigden het jaar eveneens hoger.

Beleggingsbeleid BPFV

Het bestuur van BPFV heeft in het beleggingsplan 2016 de strategische allocatie niet aangepast ten opzichte van het voorgaande jaar. Een argument om het strategische beleggingsbeleid ongewijzigd te laten was de beoogde fusie met een ander bedrijfstakpensioenfonds (SPNG) per 31 december 2015. Het bestuur van BPFV besloot het strategische beleggingsbeleid in de nieuwe situatie te onderzoeken middels een ALM-studie. Ook in het geval dat de fusie zou afketsen was de intentie om in 2016 een nieuwe ALM-studie uit te laten voeren.

De normportefeuille die per 1 januari 2016 dan ook is vastgesteld bestond uit de volgende categorieën:

- 74% in vastrentende waarden (inclusief renteswaps ten behoeve van de renteafdekking);
- 24% in zakelijke waarden (aandelen);
- 2% in liquide middelen.

De strategische afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen is gehandhaafd op 70%.

De renteafdekking vindt plaats op basis van de pensioenverplichtingen contant gemaakt met de rentetermijnstructuur inclusief UFR, zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (DNB).

De renteafdekking op economische basis (middels de marktrentetermijnstructuur) komt per eind december 2016 uit op circa 52%, maar hier wordt door het bestuur dus niet expliciet op gestuurd.

In juli 2016 heeft het bestuur bij meerdere partijen een offerte opgevraagd voor het uitvoeren van de ALM-studie. Mercer werd geselecteerd en deze partij heeft in de tweede helft van het jaar de studie uitgevoerd onder begeleiding van de CVB.

Het bestuur heeft eind december besloten om op basis van de resultaten van de ALM-studie het strategische beleid voor 2017 ongewijzigd uit te voeren. Doorgerekende varianten op het huidige strategische beleid konden slechts beperkt het risico-rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille verbeteren binnen de grenzen van het toegestane risicoprofiel. Het bestuur stond echter niet achter bepaalde varianten met een benodigde uitruil van risico's binnen de portefeuille. Dit vanwege onder meer de gevolgen voor de governance van het pensioenfonds die de portefeuilleaanpassingen met zich mee zouden brengen.

Naast de ALM-studie heeft het bestuur onderstaande werkzaamheden verricht met betrekking tot het opstellen van beleid, het beheer en de monitoring van de beleggingsportefeuille:

- evaluatie van PIMCO als beheerder van het LDI-mandaat;
- beoordelen van de contracten van vermogensbeheerders;
- evaluatie van de custodian in gang gezet (dit zal in de eerste helft van 2017 verder worden uitgewerkt);
- opzetten van een meer uitgewerkt ESG-beleid;
- implementatie van een risicomonitor voor het bestuur met financiële en niet-financiële risico's.

Beleggingsmix

Het door het bestuur vastgestelde strategische beleggingsbeleid en de feitelijke allocatie per ultimo 2016 kan als volgt worden samengevat:

Feitelijke allocatie per ultimo jaar (%) ¹⁾	Strategische allocatie in 2016 (%)			Benchmark per ultimo 2016	
	2014	2015	2016		
Vastrentende waarden (incl. ETF PIMCO)	76,2	72,8	76,4	74,0	74,4
Zakelijke waarden (aandelen)	23,8	27,1	23,6	24,0	23,8
Liquide middelen (exclusief valuta-afdekking) ²⁾	0,0	0,0	0,0	2,0	1,8
Totale portefeuille	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Rendement

In 2016 bedroeg het totale portefeuillerendement, inclusief het resultaat van het afdekken van het valutarisico, 9,99%. Het resultaat exclusief valuta-afdekking bedroeg 10,62%. Het relatieve rendement ten opzichte van de strategische benchmark bedroeg 1,46%. Dit resultaat werd voornamelijk bereikt door een gunstig selectie-effect (outperformance) van individuele beleggingstitels binnen het LDI-mandaat bij PIMCO. Binnen deze portefeuille werd een rendement van 10,32% behaald versus een benchmarkperformance van 8,72%. In de aandelenportefeuille werd ook een iets betere performance behaald dan de benchmark (11,49% versus 11,30%).

Ook het allocatie-effect zorgde voor outperformance op totaalniveau. Er is gedurende het jaar meer dan het benchmarkgewicht belegd in categorieën die (tijdelijk) goed presteerden en minder dan het benchmarkgewicht in categorieën die het (tijdelijk) minder goed deden.

1) Dit betreft de benchmark van BPFV waartegen de performance van de beleggingsportefeuille wordt afgezet. Per 1 januari 2016 is de benchmark van de portefeuille gelijkgesteld aan de strategische normportefeuille, waarna de gewichten van beleggingscategorieën in de benchmark gedurende het jaar hebben gefluctueerd als gevolg van marktontwikkelingen.

2) In deze tabel zijn niet de liquide middelen meegenomen die worden aangehouden op rekeningen buiten de beleggingsportefeuille zoals geadministreerd door de custodian. Per eind december 2016 bedroeg het saldo op bankrekeningen van ING en Rabobank € 6,5 mln. Deze liquide middelen zijn bestemd voor onder andere de afkoop van kleine pensioenen en om aan betalingsverplichtingen te kunnen voldoen.

In onderstaande tabel worden de bruto rendementen over het gehele jaar per beleggingscategorie weergegeven:

Beleggingscategorie	Rendement (%)		
	Portefeuille	Benchmark	Benchmark indices
Vastrentende waarden (LDI-mandaat)	10,32	8,72	Swapbenchmark afgestemd op pensioenverplichtingen BPFV
Zakelijke waarden (aandelen)	11,49	11,30	83,3% MSCI World Index Total Return (Net Dividends) 16,7% MSCI EM Index Total Return (Net Dividends)
Totaal rendement			
– Excl. valuta-afdekking	10,62	9,03	
– Incl. valuta-afdekking	9,99	8,40	

Het separate belang in het PIMCO ETF is in het derde kwartaal verkocht. Echter, in het vierde kwartaal is hier wederom een belang in genomen. De performance van dit mandaat telt mee in de totale performance van het pensioenfonds. Voor dit separate belang kan Kas Bank geen year-to-date performancecijfer rapporteren, omdat het slechts voor een gedeelte van het jaar onderdeel was van de portefeuille.

Toelichting per beleggingscategorie

Vastrentende waarden: LDI-mandaat

De rentemarkt was ook in 2016 weer erg volatiel waarin nieuwe dieptepunten werden bereikt. Door de relatief sterke opmars aan het einde van het jaar werd echter nog een deel van de rentedaling begin 2016 hersteld. De officiële renteterminstructuur inclusief UFR, zoals gepubliceerd door DNB, daalde over het jaar met circa 35 basispunten voor langere looptijden (10 jaar en meer) en wat minder voor kortere looptijden.

Daarnaast daalden in 2016 de kredietopslagen (credit spreads) op met name Amerikaanse en in mindere mate op Europese bedrijfsobligaties.

De LDI-portefeuille (liability driven investments) wordt middels een actief mandaat beheerd door PIMCO.

De ingenomen posities en marktontwikkelingen hebben in 2016 geleid tot een outperformance van deze portefeuille. In totaal was het rendement 1,60% hoger dan de verplichtingenbenchmark van deze portefeuille.

De outperformance werd met name veroorzaakt door enerzijds posities in rentegevoeligheid (duration) en anderzijds door strategieën waarbij wordt ingespeeld op de kredietwaardigheid van instrumenten (zogenaamde spread strategies).

Met name de onderweging van Europese rentegevoeligheid op het lange eind van de curve in de tweede helft van het jaar zorgde met een stijgende rente voor een outperformance. Daarnaast leverde de positie in zogenaamde covered bonds (obligaties van banken met extra zekerheden) extra resultaat op voor de portefeuille.

In de loop van het jaar heeft PIMCO het risico van de portefeuille wat afgebouwd met het oog op politieke en economische onzekerheden.

Elk kwartaal controleert het pensioenfonds in hoeverre de benchmark van het LDI-mandaat aansluit bij het renterisico dat BPFV loopt op de pensioenverplichtingen. Het pensioenfonds heeft de benchmark in 2016 niet herijkt omdat de afwijkingen ten opzichte van actuele pensioenverplichtingen beperkt waren. Het bestuur weegt hierbij aspecten als transactiekosten en risicoprofiel af.

Het pensioenfonds dekt het renterisico op de pensioenverplichtingen af conform een strategisch afdekkings-percentages van 70% inc. UFR. Omdat BPFV niet het gehele renterisico van de pensioenverplichtingen afdekt, heeft de daling van de officiële rekenrente over het jaar per saldo een negatief effect gehad op de dekkingsgraad.

Vastrentende waarden: geldmarktfonds (ETF)

Het pensioenfonds belegt een deel van het vermogen in het PIMCO Short-Term Maturity ETF. Dit geldmarktfonds wordt eveneens gebruikt binnen het LDI-mandaat, waar het als cash-vehikel dient. Middels actief beleid tracht de beheerder een hoger rendement te behalen dan de EONIA-rente (daggeld). Hierbij gelden restricties ten aanzien van liquiditeit en kredietwaardigheid.

Kas Bank kan voor dit specifieke belang geen rendement berekenen op jaarbasis, daar het niet het gehele jaar in de portefeuille aanwezig was. De performance wordt echter wel in het totale resultaat van het pensioenfonds meegenomen. Vanaf januari tot aan medio juli is een belang in het ETF ter waarde van ca. € 25,25 mln. aangehouden, waarna het is omgezet in aandelen.

Als gevolg van een herbalancering van de portefeuille (verkoop van aandelen, storting in vastrentende waarden) eind december 2016 is het ETF als cash-vehikel weer aangekocht voor ca. € 27,9 mln.

Het bestuur heeft de intentie dit belang in het eerste kwartaal van 2017 onder te brengen in het LDI-mandaat van PIMCO.

Aandelen

In het jaar 2016 hebben alle aandelenmarkten waar BPFV in belegt per saldo een positief rendement in lokale valuta geboekt. Een belangrijke factor in de positieve performance van de aandelenportefeuille gemeten in euro's was de waardestijging van de dollar ten opzichte van de euro.

Echter, omdat het pensioenfonds een deel van het valutarisico op de aandelenbeleggingen afdekt, werd deze valutawinst deels teniet gedaan. Dit is in lijn met het doel van de valuta-afdekking: het beperken van de effecten van wisselkoersschommelingen op het resultaat van het pensioenfonds.

BPFV laat de aandelenportefeuille volledig passief beheren door State Street Global Advisors (SSgA). Eind 2016 werd door BPFV belegd in vier verschillende regiofondsen van SSgA, die elk hun eigen MSCI-benchmark zo nauwkeurig mogelijk trachten te volgen (indexfondsen). Het Noord-Amerika fonds behaalde – gemeten in euro's – het hoogste rendement met 14,73%. Ook de andere aandelenfondsen in ontwikkelde markten behaalden positieve rendementen (de Europa en Azië-Pacific fondsen behaalden respectievelijk 2,49 en 7,18%). De aandelenbelegging in de regio opkomende markten boekte een rendement van 14,02%.

In april 2016 heeft het bestuur besloten het aandelenfonds van Israël te verkopen, daar er geen ESG-gescreende fondsvariant voor dit land bij SSgA beschikbaar was en tevens de portefeuille op deze manier kon worden versimpeld (dit zou een positief effect op de kosten kunnen hebben).

In totaal behaalde de aandelenportefeuille in 2016 een resultaat van 11,49% versus een benchmarkrendement van 11,30%. Dit betreft echter het resultaat exclusief de valuta-afdekking van de aandelenportefeuille, die door de custodian van het pensioenfonds (Kas Bank) wordt uitgevoerd.

Alhoewel het een passief aandelenmandaat betreft is er een beperkte outperformance versus de benchmark behaald. Dit is het gevolg van het gehanteerde uitsluitingsbeleid, een verschil in dividendbelasting ten opzichte van de benchmark en het uitvoeren van transacties in de portefeuille.

BPFV dekt het valutarisico van de aandelenbeleggingen in Amerikaanse dollar, Japanse yen en Britse pond voor 70% af. Het opkomende markten aandelenfonds wordt voor 50% beschouwd als zijnde dollarbeleggingen. In 2016 stegen zowel de Amerikaanse dollar als de Japanse yen in waarde ten opzichte van de euro. De Britse Pond verloor als gevolg van de uitslag van het Brexit referendum ten

opzichte van de euro. De valuta-afdekking leidde door deze ontwikkelingen tot een negatieve bijdrage aan het totale rendement van BPFV van 0,63%-punt.

9. Toekomstparagraaf

Het bestuur voorziet voor 2017 een aantal belangrijke thema's dat op de bestuursagenda zal komen (dan wel terugkeren):

Positie BPFV als zelfstandig fonds

- Toekomstbestendigheid en kostenefficiëntie pensioenregeling, te bespreken in een nieuw op te richten werkgroep
- Formele ondertekening van de nog in ontwikkeling zijnde bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst
- Afstemming met sociale partners over onder andere de reikwijdte van de verplichtstelling
- Oriëntatie op de toekomst van het pensioenstelsel en de positie van BPFV hierin

Risicoanalyse

- Update IRM-beleid

Bestuurszaken BPFV

- Opvolging van de heer Vlietman (namens CNV Vakmensen.nl): dit traject is in 2016 reeds in gang gezet en in het eerste kwartaal van 2017 afgerond met de benoeming van de heer Roeten.
- Vacatures binnen het Verantwoordingsorgaan: naar verwachting zullen de twee vacatures in de eerste helft van 2017 worden ingevuld.

Pensioenregeling

- Verhoging pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar in 2018: het bestuur zal sociale partners aansporen tijdig te starten met de besluitvorming over een verhoging van de pensioenrichtleeftijd.
- Omvorming afkooprecht naar verplichte waardeoverdracht per 1 januari 2018: voor nieuwe kleine pensioenen vervalt het recht van pensioenuitvoerders om deze kleine pensioenen af te kopen. Hiervoor in de plaats heeft de pensioenuitvoerder het recht deze kleine pensioenen over te dragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder waar de deelnemer actief pensioen opbouwt.
- Implementatie pensioengerelateerde wijzigingen uit Belastingplan 2017: hieronder valt onder andere het vervallen van de toets of het opgebouwde ouderdomspensioen hoger is dan 100% van het laatstgenoten loon, en daarnaast het vervallen van het doorwerkvereiste bij uitstel van de pensioendatum.
- Onderzoek naar afwikkeling Spaarvut-regeling en eenmalige inkoop.

Vooruitblik op beleggingen in 2017

Voor 2017 staan de volgende onderwerpen op de planning:

- Evaluatie van custodian (Kas Bank);
- Evaluatie van State Street als beheerder aandelenportefeuille;
- Heroverwegen invulling LDI-mandaat PIMCO.

10. Verslag van de Raad van Toezicht over het jaar 2016

Inleiding

De Raad van Toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf is benoemd per 1 juli 2014. In dit verslag spreekt de Raad van Toezicht haar oordeel uit over het jaar 2016. De Raad van Toezicht heeft bij haar werkzaamheden de VITP-Toezichtcode toegepast.

Verantwoording raad van toezicht

De Raad van Toezicht heeft een aantal taken en bevoegdheden. De wettelijke taken omvatten ten minste het toezicht op bestuursbeleid en algemene gang van zaken, het toezien op adequate risicobeheersing en op evenwichtige belangenafweging. Daarnaast richt de Raad van Toezicht zich op het beoordelen van de 'checks en balances' binnen het fonds. Aanvullend op deze wettelijke taken heeft de Raad van Toezicht wettelijke goedkeuringsrechten. Naast het hiervoor genoemde staat de Raad van Toezicht het bestuur met raad terzijde.

De Raad van Toezicht is in 2016 14 keer bij elkaar geweest. Wij hebben in 2016 6 keer met het (dagelijks) bestuur gesproken. De Raad van Toezicht heeft in 2016 2 keer met het Verantwoordingsorgaan gesproken. De overige bijeenkomsten waren intern. Verder heeft de Raad telefonisch overleg gehad met de accountant, de actuaris en de compliance officer van het pensioenfonds. Tot slot heeft de voorzitter van de Raad aanvullend nog een aantal keer informeel overleg gehad met de voorzitter van het Bestuur en zijn een paar commissievergaderingen bijgewoond.

Aan de goedkeuring van de Raad van Toezicht zijn besluiten van het bestuur onderworpen tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening, profielschets bestuurders, beloningsbeleid en verder overdracht van verplichtingen, liquidatie, fusie, en tenslotte splitsing en omzetting van het fonds in een andere rechtsvorm.

Goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening is het sluitstuk van een toezichtperiode. Deze goedkeuring is te bezien vanuit de taak en rol van het intern toezicht. Dit betekent dat onder meer wordt beoordeeld op consistentie met eigen waarnemingen en op transparantie. Daarnaast hebben wij op toezichtcriteria getoetst. Op grond van onze waarnemingen hebben wij het bestuursverslag 2016 (inclusief de jaarrekening) goedgekeurd.

Bevindingen en aanbevelingen van de Raad van Toezicht

Over het algemeen is de Raad van Toezicht tevreden met het bestuurlijke proces en met de inspanningen van het bestuur. Nadat definitief bekend werd dat de fusie met SP Nederlandse Groothandel geen doorgang zou vinden, heeft het Bestuur zich ingezet om het pensioenfonds zelfstandig voort te zetten. Vooral administratief was dit uitdagend omdat de samenvoeging van administraties in verband met de voorgenomen fusie al verregaand was voorbereid. Door extra inspanningen van alle bij het proces betrokken partijen, is het jaarwerk over 2016 tijdig en correct afgerond.

In 2016 is de communicatie met het bestuur verder verbeterd. Naast regulier overleg is de Raad ook aanwezig geweest bij de evaluatie van de mislukte fusie. De evaluatie was een advies van de Raad waaraan op professionele wijze invulling is gegeven.

De Raad van Toezicht constateert dat het Bestuur intensief bezig is geweest met het professionaliseren van het pensioenfonds op een zodanige wijze dat het fonds (voorlopig) zelfstandig verder kan. De Raad van Toezicht stelt vast dat het bestuur in 2016 een duidelijke verbetering heeft doorgevoerd.

De Raad van Toezicht is verheugd dat met ingang van 2016 gebruik gemaakt wordt van de bestuursondersteuning van Montae. Hierdoor wordt de operationele werkdruk van het Bestuur verlaagd en kan het Bestuur meer afstand nemen van de dagelijkse werkzaamheden waardoor tijd ontstaat voor risicomanagement, wet- en regelgeving, strategie, etc.

Nadat de Raad van Toezicht in 2016 wederom extra aandacht heeft gevraagd voor de relatie tussen het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan, is de relatie in 2016 zichtbaar verbeterd. Ondanks deze verbetering vraagt de Raad van Toezicht om blijvende aandacht voor een goede relatie.

Het bestuur is kritisch op de kwaliteit van uitbesteding en heeft aandacht voor beheerste en integere bedrijfsvoering. Door een onafhankelijke partij is in 2016 in opdracht van het bestuur een evaluatie uitgevoerd op de uitvoering van het rente afdekkingsmandaat. Het bestuur is ook voornemens om andere dienstverleners op het gebied van vermogensbeheer kritisch te (laten) beoordelen.

Evenals vorig jaar beveelt de Raad van Toezicht aan, mede gezien het aantal betrokken partijen bij monitoring en advisering, dat de beschrijving van de te leveren diensten wordt aangescherpt. Dit is tevens van belang voor de beheersbaarheid van kosten en de inspanning van het bestuur. De Raad van Toezicht vraagt aandacht voor aansturing, coördinatie en evaluatie van externe partijen. Periodiek moet er een ALM-analyse worden uitgevoerd. De uitkomsten van de ALM-analyse worden gebruikt om strategische beleggingskeuzes te kunnen maken. De Raad van Toezicht raadt het bestuur aan de verschillende scenario's goed te doordenken en zich daarover te laten adviseren. Daarbij hoort ook dat de scenario's en uitkomsten met belanghebbende wordt besproken.

Nadat bekend werd dat de fusie geen doorgang zou vinden, moest er een nieuw Communicatiebeleidsplan worden opgesteld. In juni 2016 is een nieuw Communicatiebeleidsplan vastgesteld voor de periode 2016-2018. De doelstellingen en contouren voor het communicatiebeleid zijn hierin omschreven. Veel aandacht is in 2016 besteed aan de invoering van Pensioen123. Conform het plan worden alle communicatie-uitingen met betrekking tot 2017 in een concrete planning opgenomen en aldus uitgevoerd. De Raad van Toezicht vraagt aandacht voor een correcte uitvoering van de planning alsmede voor een periodieke rapportage hieromtrent.

Opvolging eerdere adviezen

De Raad van Toezicht constateert dat er een uitgebreide evaluatie van het gehele fusieproces heeft plaatsgevonden. Overeenkomstig de wens van de Raad van toezicht zijn het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht bij de evaluatie betrokken. Ook de aanbevelingen van de Raad van Toezicht om bij een volgend proces de doelstellingen zo concreet mogelijk vast te stellen, zodat achteraf de resultaten objectief kunnen worden getoetst, is besproken. Daarnaast zijn ook de aanbevelingen om in dergelijke gevallen een projectmanager te benoemen, meer aandacht te besteden aan de communicatie rondom het fusieproces, het actief meenemen van alle stakeholders en het formuleren van een fall-back-scenario's voor het geval van calamiteiten, door het bestuur overgenomen.

De Raad van Toezicht heeft geadviseerd om het besluitvormingsproces in stappen te doorlopen en zorg te dragen voor een vastlegging waaruit blijkt in welke fase het besluitvormingsproces zich bevindt. Het bestuur spant zich in om stapsgewijs de besluitvorming te doorlopen waarbij onderscheid wordt gemaakt in de fases beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming. We bevelen aan deze aanpak, met name de schriftelijke vastlegging inzake de evenwichtige belangenafweging, verder te ontwikkelen.

Het bestuur heeft een aanvang gemaakt met de wens van de Raad van Toezicht om de dienstverlening door derden periodiek te evalueren. We bevelen aan dit systematisch vorm te geven en een planning te maken.

Conclusie

Wij zijn -op basis van de hiervoor beschreven bevindingen en mondeling overleg met de compliance officer, de actuaris en de accountant-, van oordeel dat de beleids- en bestuursprocedures en de checks en balances voldoende zijn ontwikkeld en dat het fonds passend wordt aangestuurd.

Daarnaast zijn wij van oordeel dat het bestuur aandacht heeft voor de risico's, zowel op korte als op lange termijn en dat de belangen op evenwichtige wijze worden afgewogen bij de besluitvorming.

Raad van Toezicht, 24 mei 2017

Dick Mik (voorzitter)

Selma Smit

Jan Willem van Oostveen

11. Reactie Bestuur op verslag Raad van Toezicht over het jaar 2016

Het Bestuur heeft met interesse kennis genomen van het verslag van de RvT over het jaar 2016. Het Bestuur waardeert de zeer frequente inzet van de RvT en onderkent de gedegen voorbereiding van het oordeel. Het Bestuur kan zich (grotendeels) vinden in het oordeel van de Raad van Toezicht. Op enkele onderdelen van het verslag gaat het Bestuur hieronder nader in.

Professionalisering en toekomst

Het Bestuur heeft zich de afgelopen periode ingezet om het pensioenfonds zelfstandig voort te zetten, waarbij op diverse gebieden grote stappen zijn gezet. Het Bestuur is verheugd dat ook de RvT dit ook constateert. Daarbij verliest het Bestuur echter de belangrijke uitdagingen niet uit het oog; de toekomst van het pensioenfonds blijft hoog op de agenda staan. Zo heeft het Bestuur samen met de werkgeversorganisaties GBO en VVH en de betrokken vakbonden een werkgroep opgericht die zich buigt over de toekomstbestendigheid van de pensioenregeling en de pensioenuitvoering.

Organisatie en uitbesteding

De Raad van Toezicht adviseert het Bestuur om de beschrijving van de te leveren diensten aan te scherpen en vraagt aandacht voor aansturing, coördinatie en evaluatie van externe partijen. In de meerjarige kalender die door het Bestuur is opgesteld zijn de evaluaties van onze uitbestedingspartners opgenomen alsmede de frequentie van evaluatie. Daarnaast houdt het bestuur een open blik om, indien daar aanleiding toe is, een extra evaluatie te laten plaatsvinden. Het Bestuur doet hierbij de toezegging om aan de Raad van Toezicht een planning te verstrekken van de evaluaties voor de komende periode.

ALM-studie

De Raad van Toezicht raadt het bestuur aan de verschillende scenario's bij een ALM-studie goed te doordenken en zich daarover te laten adviseren. Daarbij hoort ook dat de scenario's en uitkomsten met belanghebbende wordt besproken. Het Bestuur heeft in het najaar van 2016 een uitgebreide ALM-studie verricht en heeft daarbij ook de diverse scenario's vooraf doorgesproken met de externe deskundigen. Ook heeft het Bestuur 'countervailing power' getoond door het niet zomaar overnemen van bepaalde beleggingsvisies. Het Bestuur heeft op basis van deze studie weloverwogen ervoor gekozen het strategische beleggingsbeleid niet aan te passen.

Beleidsprocedures en kwaliteit besluitvorming

Het Bestuur is verheugd over het feit dat de Raad van Toezicht de relatie tussen het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan als zichtbaar verbeterd beschouwt. Het bestuur deelt de mening van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht. Ook in 2017 en daarna zal het Bestuur hier continu aandacht voor blijven houden.

De Raad van Toezicht adviseert om de aanpak in het kader van besluitvorming (beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming) verder te ontwikkelen en in stukken nog beter zichtbaar te maken. Het Bestuur zal in overleg met het bestuursbureau vaststellen op welke wijze de nu gehanteerde beslisdocumenten en notulen hierop nog beter kunnen worden aangepast.

Communicatie

De Raad van Toezicht vraagt aandacht voor een correcte uitvoering van de planning zoals opgenomen in het communicatiebeleidsplan, alsmede voor een periodieke rapportage hieromtrent. Het Bestuur heeft communicatie hoog op de agenda staan en daartoe is eind 2016 en in 2017 uitgebreid overleg gevoerd met AZL tot op het hoogste niveau, en zijn de nodige maatregelen genomen om deze acties wél conform afspraak uit te voeren.

Het Bestuur dankt de Raad van Toezicht voor de goede observaties, de gedane aanbevelingen en de getoonde actieve inzet en betrokkenheid in 2016.

12. Verslag Verantwoordingsorgaan (VO) over het jaar 2016

1. Inleiding.

Het VO van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf is benoemd per 1 juli 2014. In dit verslag spreekt het VO haar oordeel uit over het functioneren van het bestuur in 2016.

2. Taken, bevoegdheden en adviesrechten.

Als gevolg van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen is een aantal belangrijke wijzigingen ten aanzien van het verantwoordingsorgaan (VO) doorgevoerd per 1 juli 2014.

Het VO kent twee hoofdtaken, te weten een adviestaak en het uitspreken van een oordeel over het functioneren van het bestuur. De adviestaak omvat:

- a. Het beleid inzake beloningen
- b. De vorm en inrichting van het interne toezicht en benoemingen in het intern toezichtorgaan
- c. De profielschets voor de leden van raad van toezicht
- d. Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure
- e. Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid
- f. Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds
- g. Liquidatie, fusie en splitsing van het pensioenfonds
- h. Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst
- i. Het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm
- j. De samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Tevens spreekt het VO jaarlijks een oordeel uit over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en beleidskeuzes voor de toekomst. Het door het bestuur te voeren beleid is ingekaderd door de grenzen die worden bepaald door de wet- en regelgeving, het financieel toetsingskader en de tussen sociale partners afgesproken pensioenovereenkomst. Het VO richt zich in zijn oordeel louter op het door het bestuur gevoerde beleid of vastgestelde beleidsvoornemens en de belangenafwegingen die hierover binnen het bestuur (moeten) plaats vinden.

3. Samenstelling VO.

In 2016 is het VO-reglement aangepast. Het aantal leden is teruggebracht van 8 naar 6, waarvan twee namens de werkgevers, twee namens de actieve deelnemers en twee namens de pensioengerechtigden. Aan het eind van het verslagjaar waren er twee vacatures. In 2017 zijn beide vacatures ingevuld.

4. Activiteiten.

Het VO heeft in 2016 12 maal vergaderd waaronder begrepen overleg met (een delegatie van) het bestuur, met de Raad van Toezicht en met (een delegatie van) het bestuur en de Raad van Toezicht tezamen.

In 2016 heeft het VO adviezen uitgebracht over de volgende onderwerpen:

- Beloningsbeleid
- Uitvoeringsreglement
- Premie 2017
- Communicatiebeleid
- De profielschets en de daaruit voortkomende voordracht lid Raad van Toezicht.

5. Functioneren.

De leden van het VO hebben vastgesteld dat op onderdelen de deskundigheid van de leden op een hoger peil gebracht moet worden. Het bestuur heeft het VO hiervoor de gelegenheid gegeven. In dat verband hebben in 2016 studiedagen in gezamenlijkheid plaatsgevonden met leden van het bestuur. Deze aanpak zal in 2017 worden gecontinueerd.

6. Bevindingen

Onderstaand geeft het VO haar bevindingen over het verslagjaar 2016. Het VO heeft haar bevindingen en oordeel mede geformuleerd na beoordeling van het verslag van de Raad van Toezicht en het daarop volgende gesprek met de Raad van Toezicht.

Fusie

Het VO is betrokken geweest bij de evaluatie van het fusieproces met Stichting Pensioenfonds Nederlandse Groothandel, evenals de Raad van Toezicht.

Het VO heeft kennis genomen van de conclusies en verbeterpunten uit deze evaluatie en heeft er vertrouwen in dat deze een positieve bijdrage zullen leveren aan een eventueel toekomstig fusietraject.

Toekomst van het fonds

Het VO blijft met het bestuur onveranderd van mening dat schaalvergroting noodzakelijk is om de continuïteit van het fonds te waarborgen en te komen tot minimalisatie van de kosten.

Financieel en beleggingsbeleid

Het VO heeft geconstateerd dat in 2016, in tegenstelling tot 2015, een positief beleggingsresultaat is gerealiseerd, waarbij dit resultaat positief afwijkt ten opzichte van de benchmark.

Ondanks voornoemd positief beleggingsresultaat blijft de dekkingsgraad in de gevarenzone. Het VO realiseert zich dat dit voornamelijk wordt veroorzaakt door nauwelijks beïnvloedbare mutaties in de technische voorzieningen.

Pensioenbestuur

Het VO constateert dat er in de afgelopen jaren veel wisselingen zijn geweest binnen het bestuur en dat dit in 2017 wederom het geval zal zijn. Het VO spreekt de zorg uit dat daarmee in korte tijd veel kennis en historisch besef verloren gaat.

Het VO beveelt het bestuur aan om nadrukkelijk aandacht te vragen bij de voordragende organisaties voor kandidaten die voldoen aan het profiel voor de vacante bestuurszetels.

Communicatie

Het VO heeft in 2016 een advies uitgebracht over het nieuwe communicatiebeleidsplan voor de periode 2016-2018. Het VO heeft geconstateerd dat de communicatie activiteiten vanuit de uitvoeringsorganisatie onvoldoende aan de kwaliteitseisen van het bestuur voldoen. Het VO adviseert het bestuur dan ook in 2017 extra aandacht te geven aan een plan van aanpak om de samenwerking en de kwaliteit van communicatie te verbeteren. Dit in het belang van de deelnemers en gewezen deelnemers.

Samenwerking VO en bestuur

In 2016 is de samenwerking met het bestuur sterk verbeterd. Het VO krijgt tijdig de beschikking over alle relevante documenten, gevraagd en ongevraagd. Daarnaast straalt het bestuur transparantie uit richting het VO en de Raad van Toezicht, wat de onderlinge samenwerking ten goede komt. Door de professionele en deskundige ondersteuning vanuit het bestuursbureau is er sprake van een efficiënte tijdsbesteding door betrokken instanties.

Externe partijen.

Het VO onderschrijft de aanbeveling gedaan door de Raad van Toezicht om meer aandacht te besteden aan de evaluaties van de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Waarbij permanent aandacht moet worden gegeven aan beheersing van de kosten ten opzichte van de opgestelde begroting in relatie tot de te leveren diensten.

7. Conclusie

Het VO is van mening dat het bestuur in 2016 adequaat heeft gefunctioneerd. Het bestuur heeft de belangen op evenwichtige wijze gewogen bij de besluitvorming.

Utrecht, 6 juni 2017

VO BPFV

13. Reactie Bestuur op verslag van het Verantwoordingsorgaan (VO)

Het bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van het verslag van het Verantwoordingsorgaan (VO). Het bestuur is allereerst verheugd over het feit dat de beide vacatures binnen het VO - welke nog bestonden per einde verslagjaar - inmiddels zijn ingevuld en dat het VO als geheel (met 6 leden) dit verslag over 2016 heeft kunnen vaststellen.

Algemeen

Het VO heeft zijn oordeel mede gebaseerd op het verslag van de Raad van Toezicht (RvT) en de daarin opgenomen aanbevelingen en een daaropvolgend gesprek met de RvT. Daarbij heeft het VO nog enkele specifieke bevindingen opgenomen in het verslag. Op enkele bevindingen gaat het Bestuur hieronder nader in.

Pensioenbestuur

Het VO constateert dat er in de afgelopen jaren veel bestuurswisselingen zijn geweest en dat dit ook in 2017 wederom het geval zal zijn. Het bestuur erkent dat het waarborgen van voldoende kennis en historisch besef van BPFV hierbij een belangrijk punt is. Het bestuur zal in lijn met de aanbeveling van het VO bij de voordragende instanties aandacht (blijven) vragen voor kandidaten die voldoen aan het profiel van de vacante bestuurszetels. Ook probeert het bestuur waar mogelijk het aantal wisselingen tot een minimum te beperken.

Communicatie

Het VO constateert dat de communicatie activiteiten vanuit de uitvoeringsorganisatie onvoldoende aan de kwaliteitseisen van het bestuur voldoen. Het bestuur is in 2017 in nauw overleg met de uitvoeringsorganisatie bezig om de kwaliteit van de communicatie en het - proces te verbeteren. Daarmee volgt het bestuur ook de aanbeveling van het VO op.

Samenwerking VO en bestuur

Het bestuur is blij dat het VO ervaart dat het bestuur transparantie uitstraalt richting het VO en de RvT en deelt de mening dat de onderlinge samenwerking sterk is verbeterd. Het bestuur ervaart in de praktijk dat het VO - mede door de nieuwe invulling van de vacatures en door de diverse opleidingen en gezamenlijke studiedagen - haar taak goed en passend weet uit te voeren.

Externe partijen

Het VO onderschrijft de aanbevelingen van de RvT inzake de verhoogde aandacht voor de evaluaties van uitbestedingspartijen. Het bestuur zorgt ervoor dat hier voldoende aandacht voor is/komt. In de meerjarige kalender die is opgesteld zijn de evaluaties van onze uitbestedingspartners opgenomen alsmede de frequentie van evaluatie. Daarnaast houdt het bestuur een open blik om, indien daar aanleiding toe is, een extra evaluatie te laten plaatsvinden

Het Bestuur dankt het VO voor de (wederom) grote en frequente inzet en betrokkenheid bij het pensioenfonds tijdens het verslagjaar.

Vastgesteld te Houten, 23 juni 2017.

Het Bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas,
de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf

De heer A.A. Kiffen

Mevrouw E. Lundgren

De heer E.E. van de Lustgraaf

De heer H. Roeten

Mevrouw A. van Leeuwen

De heer J.A.J.M. Borm

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2016	2015
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
– Aandelen	179.559	185.377
– Vastrentende waarden	543.936	482.639
– Derivaten	564	1.973
	724.059	669.989
Beleggingen VPL-regelingen [2]	12.014	10.499
Beleggingen voor risico deelnemers [3]	66	61
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [4]	473	0
Vorderingen en overlopende activa [5]	49.403	8.908
Liquide middelen [6]	38.088	14.818
	824.103	704.275

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2016	2015
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [7]	-51.091	-33.175
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [8]	820.501	719.312
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [9]	498	0
	820.999	719.312
Overige technische voorzieningen		
Voorziening toekomstige arbeidsongeschikten [10]	1.673	1.304
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [11]	66	61
Overige voorzieningen		
Voorziening Pensioenaanvullingsregeling [12]	3.630	3.720
Voorziening Overgangsregeling SpaarVUT [13]	8.384	6.779
	12.014	10.499
Kortlopende schulden [14]	40.442	6.274
	824.103	704.275

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen		
Directe beleggingsopbrengsten [15]	6.911	5.504
Indirecte beleggingsopbrengsten [16]	61.380	-19.120
Kosten van vermogensbeheer [17]	-1.915	-1.625
	66.376	-15.241
Beleggingsopbrengsten beleggingen VPL-regeling [18]	32	87
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [19]	30.601	26.077
Premies voor risico deelnemers [20]	5	5
Saldo van overdrachten van rechten [21]	9	-4.712
Pensioenuitkeringen [22]	-10.767	-10.410
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [23]		
Toevoeging pensioenopbouw	-25.247	-22.538
Toevoeging indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	441	-1.198
Onttrekking voor uitkeringen	10.663	10.521
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	565	489
Wijziging marktrente	-85.617	-37.980
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	6.088
Overige mutaties	1.343	248
Wijziging grondslagen	-3.337	-21.785
	-101.189	-66.155
Mutatie overige technische voorzieningen		
Voorziening toekomstige arbeidsongeschikten [24]	-369	-138

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2016	2015
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [25]	-5	-5
Mutatie andere voorzieningen		
Voorziening Pensioenaanvullingsregeling [26]	90	-73
Voorziening Overgangsregeling SpaarVUT [27]	-1.605	-645
	-1.515	-718
Herverzekering [28]	-869	0
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [29]	-3.018	-2.922
Overige baten en lasten [30]	2.793	-1.049
Saldo van baten en lasten	-17.916	-75.181
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	-17.916	-75.181

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2016	2015
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	25.241	25.383
Wegens overgenomen pensioenverplichtingen	43	1.217
Uitkering uit herverzekering	7	0
Overboeking als gevolg van liquidatie VuVLAK	1.747	0
Overige mutaties	0	37
	27.038	26.637
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen, loonheffing, sociale premies en andere inhoudingen	-10.745	-10.425
Wegens overgedragen pensioenverplichtingen	-34	-5.872
Premies herverzekering	-853	0
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.119	-3.155
Overige mutaties	0	-10
	-14.751	-19.462
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	6.403	6.861
Verkopen en aflossingen beleggingen	1.013.139	973.561
	1.019.542	980.422
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-1.006.892	-986.829
Kosten van vermogensbeheer	-1.667	-3.487
	-1.008.559	-990.316
Mutatie geldmiddelen	23.270	-2.719
Saldo geldmiddelen 1 januari	14.818	17.537
Saldo geldmiddelen 31 december	38.088	14.818

Inleiding

Bpf Vlakglas, statutair gevestigd te Gouda, heeft ten doel het verlenen van pensioenen aan de werknemers, in dienstbetrekking werkzaam zijnde of geweest zijnde bij de aangesloten ondernemingen, alsmede na het overlijden van die werknemers uitkeringen te verstrekken aan hun weduwen, weduwnaars, partners en wezen, op de wijze als nader omschreven in het pensioenreglement. De stichting tracht dit doel te bereiken door de vorming, de instandhouding en het beheer van een fonds, eventueel door het sluiten van overeenkomsten van verzekering met één (of meer) door het bestuur aan te wijzen verzekeraars.

Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Alle activa en passiva worden gewaardeerd op reële waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

De gehanteerde grondslagen van waarderingsgrondslagen van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar met uitzondering van de overige voorzieningen en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Schattingwijzigingen 2016

Prognosetafel

In september 2016 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de AG Prognosetafel 2016 gepubliceerd. Het bestuur van BPFV heeft besloten om voor het vaststellen van de technische voorziening gebruik te maken van deze geactualiseerde tafel. Dit is in 2016 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2016 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met € 3.186 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2016 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Per saldo is de voorziening in 2016 verhoogd met € 3.337 als gevolg van bovengenoemde schattingswijzigingen.

Ervaringssterfte

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in het najaar van 2016 een nieuw onderzoek naar de fondsspecifieke ervaringssterfte te laten uitvoeren op basis van het WTW ervaringssterfitemodel 2016. Naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek heeft het bestuur besloten om de ervaringssterfte te actualiseren. Dit is in 2016 verantwoord als een schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is een verhoging ad € 151 en is in 2016 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Aandelen

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De marktwaarde van niet-beursgenoteerde participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen per balansdatum.

Derivaten

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Beleggingen VPL-regelingen

Voor de beleggingen voor VPL-regelingen worden dezelfde grondslagen gehanteerd als de beleggingen voor risico pensioenfondsen.

Beleggingen voor risico deelnemers

Voor de beleggingen voor risico deelnemers worden dezelfde grondslagen gehanteerd als de beleggingen voor risico pensioenfondsen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties conform RJ610.208. Conform RJ610.208 mogen overige vorderingen en schulden inzake vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende waarden betreffende te vorderen respectievelijk te betalen posities of tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties onder de beleggingsrubrieken vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende waarden worden geclassificeerd indien deze door het pensioenfonds niet kunnen worden aangewend voor andere doelen dan beleggingstransacties.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas, banktegoeden en deposito's die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Algemene reserve

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het bedrijfstakpensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van de vaststelling.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het bedrijfstakpensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Sterfte

Het gehanteerde overlevingskansstelsel is gebaseerd op de landelijke door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG 2016. Deze tafel wordt toegepast met de fondsspecifieke ervaringssterfte, afgeleid met behulp van het Willis Towers Watson ervaringssterfte model 2016. Het gehanteerde overlevingskansstelsel 2015 is gebaseerd op de landelijke door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG 2014. Deze tafel wordt toegepast met de fondsspecifieke ervaringssterfte, afgeleid met behulp van het Towers Watson ervaringssterfte model 2014.

Rente

De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend volgens het FTK, waarbij de marktwaarde bepaald wordt door gebruik te maken van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo boekjaar. In deze rentetermijnstructuur is met ingang van september 2012 voor de looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de zogenaamde UFR-methode.

Partnerfrequentie

Het nabestaandenpensioen is gebaseerd op een onbepaald partnersysteem met een partnerfrequentie op basis van de 2009 cijfers van het Verbond van Verzekeraars, waarbij de frequentie op 1 is gesteld op de pensioenleeftijd (67 jaar) in verband met de mogelijkheid tot uitruil. Vanaf pensionering wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.

Leeftijdsverschil

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is gesteld op drie jaar (vrouw jonger).

Wezenpensioen

De opslag op de voorziening partnerpensioen voor niet-gepensioneerden voor latent wezenpensioen bedraagt 0,5%.

Vaststelling leeftijd

Voor de vaststelling van de leeftijden wordt aangenomen dat iedere (gewezen) deelnemer of gepensioneerde is geboren op de eerste van zijn of haar geboortemaand.

Uitkeringen

Aangenomen wordt dat de pensioenuitkeringen continu (zullen) plaatsvinden. In de praktijk wordt in maandelijkse termijnen achteraf uitgekeerd.

Kosten

In de voorziening is rekening gehouden met een opslag van 5,3% (2015: 5,3%) voor toekomstige uitkerings- en administratiekosten.

Revalideringskansen

Bij de vaststelling van de voorziening voor de verleende premievrijstelling wegens arbeidsongeschiktheid wordt geen rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke kansen op revalidering.

Actuariële gelijkwaardigheid herschikken

De pensioenregeling biedt diverse mogelijkheden om te schuiven met de opgebouwde pensioen-aanspraken. Zo is het mogelijk ouderdompensioen om te zetten in een combinatie van ouderdompensioen en partnerpensioen, of kan partnerpensioen worden omgezet in ouderdompensioen. Deze omzetting van pensioenen geschiedt op basis van actuariële gelijkwaardigheid en sekse-neutrale factoren. Daarbij wordt uitgegaan van de actuariële grondslagen die worden gebruikt bij de vaststelling van de voorziening van het fonds, rekening houdend met de voorziening voor excassokosten en met de zekerheidsmarge voor eventuele toename van de levensverwachting.

Overige technische voorzieningen

De voorziening voor latente arbeidsongeschikten (voorziening voor zieke deelnemers) wordt gevormd voor op de balansdatum zieke deelnemers die nog niet arbeidsongeschikt zijn. De hoogte hiervan is gelijk aan de som van de risicopremie voor premievrijstelling in het boekjaar en de risicopremie voor premievrijstelling in het boekjaar daaraan voorafgaand. Beide zijn gebaseerd op de gedempte kostendekkende premie.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen voor rekening en risico deelnemers. Dit betreft twee gemoedsbezwaarden.

Overige voorzieningen

Dit betreffen de voorzieningen voor de Pensioenaanvullingsregeling en de Overgangsregeling SpaarVUT.

BPFV heeft een VPL-overgangsregeling geïntroduceerd voor deelnemers die geboren zijn in de jaren 1949 tot en met 1960 en op 31 december 2001 en 31 december 2005 deelnemer waren aan de toen geldende pensioenregeling van het fonds.

Deze overgangsregeling voorziet in een eventuele aanvulling op het reguliere pensioen en heeft een voorwaardelijk karakter. De extra toezegging wordt toegekend op het moment van pensioneren, maar uiterlijk na 15 jaar, gerekend vanaf begin 2006. Vanaf 2007 werd voor de financiering van deze overgangsregeling jaarlijks een premie gestort in de bestemmingsreserves. Aan deze bestemmingsreserves werden de lasten, bij het onvoorwaardelijk worden van deze toezegging, onttrokken.

Overige schulden

Schulden worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

De (spaar)bijdragen van werkgevers en werknemers worden verantwoord in het jaar waarin deze in rekening zijn gebracht.

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke.

Beleggingsresultaten voor risico deelnemer

Onder het hoofd beleggingsopbrengsten voor risico deelnemer zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen rentebaten van de spaarrekeningen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Pensioenopbouw

Dit betreft de toevoeging aan de technische voorziening als gevolg van de reglementaire pensioenopbouw gedurende het boekjaar. De pensioenopbouw wordt gewaardeerd op marktwaarde en actuariële grondslagen van het pensioenfonds primo boekjaar.

Toeslagverlening

Jaarlijks worden de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, indien de financiële middelen van het pensioenfonds dit toelaten, verhoogd. Deze voorwaardelijke verhoging wordt per 1 januari toegekend.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging is als volgt bepaald: Hiervoor wordt de 1-jaarsrente uit de rentetermijnstructuur ultimo vorig boekjaar gehanteerd. De rentetoevoeging wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de vrijval in de technische voorziening als gevolg van uitkeringen gedurende het boekjaar. Omdat in de technische voorziening een opslag voor excassokosten is opgenomen, valt er als gevolg van de uitkeringen tevens een bedrag vrij ter dekking van de uitvoeringskosten van het pensioenfonds.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de technische voorziening vastgesteld op basis van de dan geldende marktrente (op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur). Als gevolg van wijziging van de marktrente ten opzichte van ultimo het voorgaande boekjaar neemt de technische voorziening jaarlijks toe dan wel af.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichting. Het effect van herziening van deze grondslagen wordt verantwoord onder het hoofd wijziging actuariële uitgangspunten.

Overige wijzigingen

De berekeningen van de technische voorzieningen en de jaarlijkse koopsom voor de pensioeninkoop zijn gebaseerd op aannames. Het verschil tussen werkelijkheid en veronderstelling leidt tot een actuariële resultaat dat wordt verantwoord onder het hoofd overige wijzigingen.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo overdracht van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van beleggingen (o.a. aankopen en verkopen beleggingen, ontvangen directe beleggingsopbrengsten en betaalde vermogensbeheerkosten) zijn opgenomen onder de kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van pensioenen (o.a. ontvangen premies, betaalde pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten) zijn opgenomen onder de kasstroom van pensioenactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2015	Aankopen/Verstrekingen	Verkopen/uitlotingen/(af)lossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2016
Zakelijke waarden						
Aandelen	185.377	29.106	-58.840	22.140	1.776	179.559
Vastrentende waarden						
Obligaties	192.195	840.124	-766.911	4.837	2.229	272.474
Vastrentende beleggingsfondsen	121.397	99.325	-74.385	-46	-26	146.265
Floating rate notes	146.546	9.947	-65.207	34	-1.947	89.373
Inflation linked bonds	7.342	0	-1.941	52	426	5.879
Commercial papers	2.100	0	-2.100	0	0	0
Asset back securities	13.059	27.381	-11.303	111	697	29.945
	482.639	976.777	-921.847	4.988	1.379	543.936
Derivaten						
Valutatermijntransacties	477	0	-1.069	1.069	-6.306	-5.829
Rentederivaten	0	0	-39.350	39.350	0	0
	477	0	-40.419	40.419	-6.306	-5.829
Totaal beleggingen	668.493	1.005.883	-1.021.106	67.547	-3.151	717.666
Bij: Herrubricering stand negatieve valutatermijntransacties onder de kortlopende schulden	1.496	0	0	0	0	6.393
Belegd vermogen activa zijde	669.989					724.059

Er wordt niet rechtstreeks belegd in premiebijdragende ondernemingen. Verder vindt er geen uitleen van effecten plaats. Er is sprake van collateral op beleggingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Belegd vermogen per 31 december 2016

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2016
	Directe markt-notering	Afgeleide markt-notering	Modellen en technieken niet gebaseerd op marktdata	
Zakelijke waarden				
Aandelen	0	179.559	0	179.559
Vastrentende waarden				
Obligaties	543.936	0	0	543.936
Derivaten				
Valutatermijntransacties	0	-5.829	0	-5.829
	0	-5.829	0	-5.829
Derivaten				
Valutaderivaten	0	6.393	0	6.393
Belegd vermogen passiva zijde	0	6.393	0	6.393
Totaal belegd vermogen activa zijde	543.936	180.123	0	724.059

Belegd vermogen per 31 december 2015

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2015
	Directe markt- notering	Afgeleide markt- notering	Modellen en technieken niet gebaseerd op marktdata	
Zakelijke waarden				
Aandelen	0	185.377	0	185.377
Vastrentende waarden				
Obligaties	480.539	0	2.100	482.639
Derivaten				
Valutatermijntransacties	0	477	0	477
	0	477	0	477
Derivaten				
Valutaderivaten	0	1.496	0	1.496
Belegd vermogen passiva zijde	0	1.496	0	1.496
Totaal belegd vermogen activa zijde	480.539	187.350	2.100	669.989

	2016	2015
[2] Beleggingen VPL-regelingen		
Tot en met 2015 betrof dit liquiditeiten en beleggingen in vastrentende waarden bij Schretlen & Co. Vanaf 2016 staan deze gelden op spaarrekeningen bij de Rabobank.		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	10.499	9.781
Stortingen	2.827	1.364
Onttrekkingen	-861	-1.365
Rendement	32	87
Nog te verwerken transacties	-483	632
Stand per 31 december	12.014	10.499
[3] Beleggingen voor risico deelnemers		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	61	56
Inleg en rendement	5	5
Stand per 31 december	66	61
[4] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Dit betreft het met ingang van 2016 herverzekerd tijdelijk nabestaandenpensioen.		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie	473	0
Stand per 31 december	473	0
[5] Vorderingen en overlopende activa		
Premies		
Dit betreft de nog te vorderen premies van de aangesloten ondernemingen.		
Voorziening voor inonbaarheid	5.239	1.690
	-548	-634
	4.691	1.056

	2016	2015
Lopende intrest en dividend		
Hieronder is opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen intrest en dividend van:		
– Vastrentende waarden	2.698	2.177
– Liquide middelen	2	16
	2.700	2.193
Overige vorderingen en overlopende activa		
– Uitkeringen	1	1
– Nog af te wikkelen effectentransacties	4.960	1.312
– Collateral	36.563	4.342
– Verzekeringsmaatschappijen	1	0
– Nog te ontvangen van spaarrekeningen VPL-regeling	483	0
– Vooruitbetaalde kosten volgend boekjaar	4	4
	42.012	5.659
Alle vorderingen en liquide middelen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal vorderingen en overlopende activa	49.403	8.908
[6] Liquide middelen		
– Liquide middelen	6.521	6.602
– Liquide middelen inzake SpaarVUT	98	1.077
– Liquide middelen inzake beleggingen	31.469	7.139
	38.088	14.818
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds en zijn onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar.		
Totaal activa	824.103	704.275

Passiva**Stichtingskapitaal en reserves****Stichtingskapitaal****[7] Algemene reserve**

Stand per 1 januari

Af: uit bestemming saldo

Stand per 31 december**Solvabiliteit en dekkingsgraad**

Aanwezige solvabiliteit

Minimaal vereist eigen vermogen

Vereist eigen vermogen

Aanwezige dekkingsgraad

Minimaal vereiste dekkingsgraad

Vereiste dekkingsgraad

Beleidsdekkingsgraad

De aanwezige dekkingsgraad is als volgt berekend:

 $(1 + (\text{aanwezige solvabiliteit} / \text{technische voorziening})) \times 100\%$

De vereiste dekkingsgraad is als volgt berekend:

 $100\% + (\text{vereist eigen vermogen} / \text{technische voorziening})$

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de strategische / feitelijke assetmix in de evenwichtssituatie.

Onder het nFTK wordt gewerkt met een beleidsdekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad is het twaalfmaandsgemiddelde van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad zorgt ervoor dat minder op dagkoersen gestuurd hoeft te worden. Daarnaast gelden strengere regels voor het verlenen van toeslagen. Het gedeeltelijk verlenen van toeslag is toegestaan bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of hoger. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 128% kunnen toeslagen volledig worden verleend. Daarnaast wordt een vereiste dekkingsgraad gehanteerd om vast te stellen of het fonds in een tekortsituatie zit. Eventuele noodzakelijke kortingen mogen over een langere periode worden uitgesmeerd (maximaal 10 jaar). BPFV heeft per 1 april 2016 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Hoewel in 2015 een verslechtering van de dekkingsgraad ten opzichte van het herstelplan 2015 werd waargenomen, zijn voor de periode van herstelplan 2016 geen kortingen of aanvullende maatregelen benodigd. Het bestuur heeft besloten om het herstelplan 2016 vast te stellen op basis van de maximale parameters zoals voorgeschreven

	2016	2015
Stichtingskapitaal en reserves		
Stichtingskapitaal		
[7] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	-33.175	42.006
Af: uit bestemming saldo	-17.916	-75.181
Stand per 31 december	-51.091	-33.175
Solvabiliteit en dekkingsgraad		
Aanwezige solvabiliteit	-51.091	-33.175
Minimaal vereist eigen vermogen	36.161	32.323
Vereist eigen vermogen	103.714	99.360
Aanwezige dekkingsgraad	93,8%	95,4%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,4%	104,5%
Vereiste dekkingsgraad	112,6%	113,8%
Beleidsdekkingsgraad	91,3%	97,9%

door de Commissie Parameters. Daarbij zal jaarlijks getoetst worden hoe het pensioenfonds ervoor staat vanuit prudent oogpunt. Op 18 mei 2016 heeft DNB laten weten dat zij instemt met het herstelplan 2016. Per 1 april 2017 is wederom een herstelplan ingediend op basis van de maximale parameters zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters. De uitkomsten van dit nieuwe herstelplan zijn gelijk aan het oorspronkelijke herstelplan. Het nieuwe herstelplan is goedgekeurd door DNB.

Technische voorzieningen

[8] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december voor risico van het pensioenfonds is als volgt opgebouwd:

- Deelnemers	374.181	334.283
- Gewezen Deelnemers	281.608	228.581
- Pensioengerechtigden	163.728	155.488
- Niet in te delen	984	960

Totale voorziening pensioenverplichtingen

820.501

719.312

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand per 1 januari	719.312	653.157
Mutaties:		
- Toevoeging pensioenopbouw	25.247	22.538
- Toevoeging indexering en overige toeslagen (korting)	0	0
- Rentetoevoeging	-441	1.198
- Onttrekking voor uitkeringen	-10.663	-10.521
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-565	-489
- Wijziging marktrente	85.617	37.980
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	-6.088
- Overige mutaties	-1.343	-248
- Wijziging grondslagen	3.337	21.785

Stand per 31 december

820.501

719.312

	2016	2015
[9] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Dit betreft het met ingang van 2016 herverzekerd tijdelijk nabestaandenpensioen.		
Stand per 1 januari	0	0
Mutaties	498	0
	498	0
Totaal voorzieningen pensioenverplichtingen	820.999	719.312
Overige technische voorzieningen		
[10] Voorziening toekomstige arbeidsongeschikten		
Stand per 1 januari	1.304	1.166
Mutatie ten laste van de staat van baten en lasten	369	138
Stand per 31 december	1.673	1.304
[11] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	61	56
Mutatie ten laste van de staat van baten en lasten	5	5
	66	61
Overige voorzieningen		
[12] Voorziening Pensioenaanvullingsregeling		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	3.720	3.647
Premies	737	934
Onttrekking ten behoeve van inkoop	-844	-892
Rendement	17	31
Stand per 31 december	3.630	3.720

	2016	2015
[13] Voorziening Overgangsregeling SpaarVUT		
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	6.779	6.134
Premies	343	1.062
Dotatie VuVlak	1.747	0
Onttrekking ten behoeve van inkoop	-500	-473
Rendement	15	56
Stand per 31 december	8.384	6.779
Totaal andere voorzieningen	12.014	10.499
[14] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Negatieve derivatenposities	6.393	1.496
Overige schulden beleggingen	31.521	1.006
Aangesloten werkgevers	388	192
Loonheffing en sociale premies	219	197
Te betalen BTW	804	910
Overige schulden	309	255
Overlopende passiva	710	1.141
Verplichting uit hoofde van liquide middelen SpaarVUT	98	1.077
	40.442	6.274
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar, met uitzondering van de verplichting uit hoofde van liquide middelen SpaarVUT die tot uiterlijk 2021 loopt.		
De reële waarde van de overige schulden benadert de boekwaarde.		
Totaal passiva	824.103	704.275

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van BPFV hebben over 2016 voor het bijwonen van vergaderingen van het bestuur en de commissies in totaal een bedrag van € 283.347,- ontvangen aan vacatiegeld en reiskostenvergoeding.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2016 had BPFV geen personeel in dienst.

Baten en lasten	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond		
[15] Directe beleggingsopbrengsten		
Aandelen	12	0
Vastrentende waarden	6.859	5.535
Rente m.b.t. aangesloten ondernemingen	31	59
Liquide middelen en deposito's	4	-20
Rente met betrekking tot waardeoverdrachten	0	-86
Overige renteontvangsten	5	16
	6.911	5.504
[16] Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde koersverschillen:</i>		
Aandelen	22.140	362
Vastrentende waarden	4.988	589
Derivaten	40.419	-34.992
<i>Niet-gerealiseerde koersverschillen:</i>		
Aandelen	1.776	12.783
Vastrentende waarden	1.379	-2.060
Derivaten	-6.306	3.291
Valutaverschillen	-3.016	907
	61.380	-19.120

	2016	2015
[17] Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon effecten	-1.549	-1.138
Bewaarloon	-60	-50
Transactiekosten	-8	-22
Administratiekosten	-15	-64
BTW over vermogensbeheer	-108	-171
Kosten beleggingsadviseur	-175	-168
Kosten beleggingsadviseur m.b.t. voorgenomen fusie	0	-12
	-1.915	-1.625
De kosten vermogensbeheer kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
– Zakelijke waarden	-275	-198
– Vastrentende waarden	-1.298	-785
– Derivaten	0	-124
– Overige niet toe te bedelen naar beleggingscategorie	-342	-518
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.915	-1.625
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	66.376	-15.241
[18] Indirecte beleggingsopbrengsten beleggingen VPL-regelingen	32	87
[19] Bijdragen van werknemers en werkgevers		
Basisregelingen	29.521	23.129
Anw-hiaat	0	952
Overgangsregeling VUT	343	1.062
Overgangsregelingen vroegpensioen	737	934
	30.601	26.077
De premiebijdragen van werkgever en werknemers voor de basisregelingen bedragen in totaal 31,4% (2015: 25,3%) van de pensioengrondslagsom.		
De kostendekkende, gedempte en feitelijke premies zijn als volgt:		
Kostendekkende premie basisregeling	32.880	28.120
Gedempte kostendekkende premie basisregeling	23.613	20.806
Feitelijke premie	29.521	23.129
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		

	2016	2015
De kostendeekkende premie basisregeling is als volgt samensteld:		
Actuarieel benodigd	26.833	22.976
Opslag in stand houden vereist vermogen	3.594	2.711
Opslag voor uitvoeringskosten	2.453	2.433
Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	0
	32.880	28.120
De gedempte kostendeekkende premie basisregeling is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	18.690	16.434
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.470	1.939
Opslag voor uitvoeringskosten	2.453	2.433
Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	0
	23.613	20.806
De feitelijke premie basisregeling is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	18.690	16.434
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.470	1.939
Opslag voor uitvoeringskosten	2.453	2.433
Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	0
Premiemarge	5.908	2.323
	29.521	23.129
[20] Premiebijdragen voor risico deelnemers		
Premie gemoedsbezwaarden	5	5
[21] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	43	1.218
Overgedragen pensioenverplichtingen	-34	-5.930
	9	-4.712

	2016	2015
[22] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-6.555	-5.494
Vroegpensioen	-677	-938
Partnerpensioen	-1.717	-1.568
Wezenpensioen	-58	-60
Invalideitpensioen	-204	-222
ANW pensioen	-742	-743
Vakantietoeslag	-2	-633
Afkopen	-812	-752
	-10.767	-10.410
[23] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Toevoeging pensioenopbouw	-25.247	-22.538
Toevoeging indexering en overige toeslagen (korting)	0	0
Rentetoevoeging	441	-1.198
Onttrekking voor uitkeringen	10.663	10.521
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	565	489
Wijziging marktrente	-85.617	-37.980
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	6.088
Overige mutaties	1.343	248
Wijziging grondslagen	-3.337	-21.785
	-101.189	-66.155
Mutatie overige technische voorzieningen		
[24] Voorziening toekomstige arbeidsongeschikten		
Mutatie voorziening	-369	-138
[25] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Mutatie voorziening voor gemoedsbezwaarden	-5	-5
Mutatie overige voorzieningen		
[26] Voorziening Pensioenaanvullingsregeling		
Rendement	-17	-31
Ontvangen premies	-737	-934
Onttrekking ten behoeve van inkoop	844	892
	90	-73

	2016	2015
[27] Voorziening SpaarVUT		
Rendement	-15	-56
Ontvangen premies	-343	-1.062
Dotatie VuVlak	-1.747	0
Onttrekking ten behoeve van inkoop	500	473
	-1.605	-645
Totaal mutatie overige voorzieningen	-1.515	-718
[28] Herverzekering		
Premies herverzekering	-853	0
Opslag excassokosten	-25	0
Uitkeringen uit herverzekering: kapitaal bij overlijden	9	0
	-869	0
[27] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-1.389	-1.246
Accountant (controle jaarrekening en DNB verslagstaten)	-58	-79
Accountant (fiscale adviesdiensten)	-53	-75
Accountant (andere niet controle diensten)	-27	-42
Certificerend actuaris	-25	-21
Actuaris	-512	-513
Advieskosten	-59	-18
Bestuursondersteuning	-477	-310
Bestuur	-283	-262
De Nederlandsche Bank	-47	-35
Autoriteit Financiële Markten	-5	-4
Pensioenregister	-2	-2
Contributie Pensioenfederatie	-15	-15
Vergaderkosten	-19	-23
UWV	-3	-1
Opleidingskosten	-13	-9
Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering	-4	-4
Fusiekosten (exclusief beleggingsadvies m.b.t. fusie)	0	-222
Raad van Toezicht	-22	-29
Overige	-5	-12
	-3.018	-2.922

	2016	2015
[28] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren en kostenverrekeningen	68	28
Mutatie schuld m.b.t. liquide middelen bestemd voor SpaarVUT	978	-1.077
Ontvangsten vanuit VuVlak	1.747	0
	2.793	-1.049
Saldo van baten en lasten	-17.916	-75.181

	2016	2015
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingsopbrengsten	-18.847	-74.862
Premies	509	-1.989
Waardeoverdrachten	9	1.376
Kosten	0	0
Uitkeringen	-95	111
Kanssystemen	1.493	1.966
Verzekerd	-25	0
Incidentele mutaties voorziening	1.332	642
Wijziging grondslagen	-3.338	-1.376
Andere oorzaken	1.046	-1.049
	-17.916	-75.181

Resultaatbestemming

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2016 als volgt te verdelen:

	2016
	x € 1.000
Algemene reserve	-17.916
	-17.916

Risicoparaagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparaagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Eind 2016 wordt geen rekening meer gehouden met eventuele additionele risico's. Hieromtrent heeft afstemming plaats gevonden met, bestuur, waarmerkend actuaris en DNB. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2016 van 112,6% en 2015 van 113,8%.

	2016		2015	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	35.626		38.230	
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	67.416		59.675	
Valutarisico (S3)	13.809		14.314	
Grondstoffenrisico (S4)	0		0	
Kredietrisico (S5)	17.785		17.170	
Verzekeringstechnisch risico (S6)	28.406		31.228	
Concentratierisico (S8)	0		0	
Actiefbeheerrisico (S10)	0		0	
Diversificatie-effect	-59.334		-61.257	
Vereist eigen vermogen	103.708	12,6	99.360	13,8
Aanwezige dekkingsgraad		93,8		95,4
Beleidsdekkingsgraad		91,3		97,9
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,4		104,5
Vereiste dekkingsgraad		112,6		113,8

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2016 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2016 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 91,3%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2015 van 97,9%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 6,6%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 21,7.

Duratie van de pensioenverplichtingen 23,9.

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

Derivaten

Met behulp van rentederivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 70% (2015: 70%) van het renterisico van haar verplichtingen op UFR-basis af.

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen en vastgoed per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	156.376	87,1	162.139	87,5
Opkomende markten (Emerging markets)	23.183	12,9	23.238	12,5
	179.559	100,0	185.377	100,0

Derivaten

Het aandelen- en vastgoedrisico is niet afgedekt. Strategisch dekt het fonds haar aandelen- en vastgoedrisico ook niet af.

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario.

Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten.

Valuta	Vastrentende			Totaal
	Derivaten	Aandelen	waarden	
<i>Verdeling beleggingen naar valuta per 31 december 2016:</i>				
Australische dollar	0	4.208	0	4.208
Canadese dollar	0	5.434	0	5.434
Zwitserse franc	0	4.834	0	4.834
Deense kroon	-3.008	920	42.672	40.584
Euro	255.878	17.389	367.646	640.913
Britse ponden	-26.584	10.232	17.413	1.061
Hong Kong dollar	0	7.175	0	7.175
Janpanse yen	-12.619	13.296	0	677
Noorse kroon	0	370	44	414
Zweedse kroon	-3.133	1.586	3.116	1.569
Singapore dollar	0	709	0	709
Amerikaanse dollar	-216.363	95.584	113.045	-7.734
Overige valuta	0	17.822	0	17.822
Totaal	-5.829	179.559	543.936	717.666

Valuta	Vastrentende			Totaal
	Derivaten	Aandelen	waarden	
<i>Verdeling beleggingen naar valuta per 31 december 2015:</i>				
Australische dollar	0	6.731	0	6.731
Canadese dollar	0	3.000	0	3.000
Zwitserse franc	-837	9.268	641	9.072
Deense kroon	-35.797	1.874	42.820	8.897
Euro	204.035	29.920	365.856	599.811
Britse ponden	-30.169	19.079	22.012	10.922
Hong Kong dollar	0	8.213	0	8.213
Janpanse yen	-27.490	23.084	16.991	12.585
Noorse kroon	-3.583	544	3.609	570
Zweedse kroon	-1.756	2.826	1.615	2.685
Singapore dollar	0	1.235	0	1.235
Amerikaanse dollar	-103.926	59.491	28.270	-16.165
Overige valuta	0	20.112	825	20.937
Totaal	477	185.377	482.639	668.493

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en loopt daarmee geen risico dat de waarde van deze beleggingen daalt als gevolg van marktontwikkelingen.

Het pensioenfonds belegt niet direct in grondstoffen maar doet dit met behulp van derivaten. Voorbeelden van grondstoffenderivaten zijn indexfutures en indexderivaten die kunnen worden afgesloten op verschillende categorieën zoals landbouw en vee, metalen en energie. Grondstoffen zorgen van oudsher voor diversificatievoordelen binnen de beleggingsportefeuille. Binnen het standaardmodel wordt de correlatie naar andere risico's op nul verondersteld. Naast diversificatievoordelen bewegen grondstoffen ook mee met stijgende prijzen waardoor ze een hedge vormen tegen koopkrachtontkrachting.

Kredietrisico

Voornamelijk wordt belegd via fondsen die aan de hand van mandaten gemanaged worden. Een van de aspecten daarbij is het beheersen van kredietrisico's. Bij het Pimcomandaat loopt BPFV kredietrisico. Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 1,09%.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar.

Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen krediterisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geassocieerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	200.422	36,8	116.192	24,1
AA	184.179	33,9	165.588	34,3
A	93.060	17,1	112.399	23,3
BBB	64.812	11,9	88.460	18,3
Lager dan BBB	1.463	0,3	0	0,0
	543.936	100,0	482.639	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	99.184	18,2	195.426	40,4
Resterende looptijd > 1 jaar < 5 jaar	324.563	59,7	167.270	34,7
Resterende looptijd >= 5 jaar	120.189	22,1	119.943	24,9
	543.936	100,0	482.639	100,0

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Concentratierisico

Wanneer een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt, loopt het fonds concentratierisico. Ten behoeve van hun risicomanagement dient het fonds rekening te houden met concentratierisico, hetgeen kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het concentratierisico gelijkgesteld aan 0%.

	2016		2015	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	39.150	21,8	45.585	24,6
Noord-Amerika	96.834	53,9	79.709	43,1
Midden- en Zuid-Amerika	2.763	1,5	197	0,1
Azië	16.863	9,4	5.267	2,8
Overig Pacific	21.683	12,1	34.692	18,7
Overig	2.266	1,3	19.927	10,7
	179.559	100,0	185.377	100,0
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	461.070	84,8	399.480	82,8
Noord-Amerika	56.465	10,4	50.378	10,4
Midden- en Zuid-Amerika	0	0,0	0	0,0
Azië	351	0,1	704	0,1
Overig Pacific	16.634	3,0	21.109	4,4
Overig	9.416	1,7	10.968	2,3
	543.936	100,0	482.639	100,0
<i>Verdeling beleggingen (exclusief derivaten) naar sector</i>				
Basismaterialen	13.852	1,9	11.883	1,8
Communicatie	27.634	3,8	7.421	1,1
Cyclische consumentengoederen	21.856	3,0	25.227	3,8
Defensieve consumentengoederen	52.021	7,2	21.613	3,2
Gezondheidszorg	0	0,0	21.387	3,2
Energie	13.402	1,9	15.738	2,4
Financiële dienstverlening	307.172	42,5	206.724	31,0
Nutsbedrijven	8.919	1,2	6.396	1,0
Industrie	19.329	2,7	21.683	3,2
Technologie	20.160	2,8	26.092	3,9
Diversen	75.533	10,5	30	0,0
Fondsen	0	0,0	121.396	18,2
Landen / staatsobligaties	130.557	18,0	136.568	20,4
Hypothecaire zekerheden	24.174	3,3	37.017	5,5
Asset back securities	8.886	1,2	8.841	1,3
	723.495	100,0	668.016	100,0

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Vastgesteld te Houten, 23 juni 2017.

Het Bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Groothandel in Vlakglas,
de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf

De heer A.A. Kiffen

Mevrouw E. Lundgren

De heer E.E. van de Lustgraaf

De heer H. Roeten

Mevrouw A. van Leeuwen

De heer J.A.J.M. Borm

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf te Woerden is aan Sprenkels en Verschuren de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmedend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Sprenkels en Verschuren.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2.700.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 180.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikelen 131, 132 en 133 wegens een negatief eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor twee achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezige eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 23 juni 2017

drs. F. Verschuren AAG
Verbonden aan Sprenkels & Verschuren

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening 2016 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf te Gouda ('de stichting') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de staat van baten en lasten over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag; en
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 23 juni 2017

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Vlakglas, de Groothandel in Verf, het Glasbewerkings- en het Glazeniersbedrijf

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlage

Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Accounting standaarden

Raamwerk van verslaggevingsregels voor het opstellen van een jaarrekening en jaarverslag. Met ingang van het verslagjaar 2005 moeten alle beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeringsmaatschappijen hun geconsolideerde jaarrekening volledig inrichten op basis van International Accounting Standards (IAS), door de IAS Board omgedoopt in International Financial Reporting Standards (IFRS). Het doel van IFRS is om de transparantie en internationale vergelijkbaarheid van de externe financiële verslaggeving te verbeteren. Niet beursgenoteerde rechtspersonen hebben de keuze om of IFRS toe te passen, of de Nederlandse Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente; de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.; kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuaris

Een actuaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Actuele waarde

De actuele waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen, wordt de actuele waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige nettokasstromen. Als actuele waarde van de beleggingen in vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als actuele waarde gehanteerd.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Calloptie

De koper van de calloptie krijgt het recht om de onderliggende waarde van de optie (aandelen bijvoorbeeld) gedurende de looptijd van de optie voor een bepaald bedrag –de uitoefenprijs– te kopen. Voor dat recht betaalt hij premie. De verkoper van een calloptie –de schrijver– moet eventueel de onderliggende waarde leveren aan de koper van de optie tegen de uitoefenprijs. De optieschrijver ontvangt voor deze verplichting de optie premie.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Converteerbare obligatie

Een obligatie die gedurende de looptijd kan worden omgewisseld (geconverteerd) in aandelen. Deze mogelijkheid is als een extraatje aan de obligatie meegegeven door de uitgever, teneinde de obligatie gemakkelijker te kunnen plaatsen.

Coupon

Genummerd deel van de obligatie waarop de jaarlijkse rente wordt uitbetaald.

Couponrendement

Verhoudingsgetal tussen het bedrag aan ontvangen couponrente en de beurswaarde van de obligatie in kwestie op een bepaald moment, of van de beurswaarde bij aankoop van de obligatie.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad wordt bepaald door de mate waarin het beschikbaar vermogen (BV) de voorziening opgebouwde rechten (VOR) overtreft, uitgedrukt in een percentage:

Een dekkingsgraad van 100% geeft aan dat het beschikbaar vermogen juist toereikend is om de voorziening opgebouwde rechten te dekken, terwijl een percentage lager dan 100 aangeeft dat er sprake is van onderdekking. Fondsen gaan in hun financiële opzet veelal van een minimumdekkingsgraad uit die in mindere of meerdere mate ruim boven 100% ligt.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioen- en spaarfondsenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Disagio

Het bedrag dat een belegging minder waard is dan de nominale waarde.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen van een obligatie, waarbij weging geschiedt op basis van de contante waarde van iedere kasstroom. Duration is een graadmeter voor de rentegevoeligheid van een obligatie. In de regel: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtelijk een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Effectief rendement

Het effectief rendement houdt naast het couponrendement nog rekening met winst of verlies bij aflossing van een obligatie.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

Future

Termijncontract dat op de beurs wordt verhandeld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Index

Cijfer dat een gewogen gemiddelde uitdrukt en waaraan men kan zien hoe een grootheid (bijvoorbeeld de beurskoersen in Amsterdam) zich ontwikkeld heeft.

Indexatie/voorwaardelijke toeslagverlening

Het toekennen van toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers, de verhoging van de ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken, op voorwaardelijke basis, dat wil zeggen uitsluitend voor zover de middelen van het pensioenfonds dat naar het oordeel van het bestuur toelaten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Intrinsieke waarde

De intrinsieke waarde per aandeel is de 'werkelijke' waarde van dat aandeel, afgeleid van de onderliggende beleggingen. De intrinsieke waarde wordt berekend door de waarde van de activa (bezittingen) te verminderen met de passiva (schulden) en het saldo te delen door het aantal uitstaande aandelen.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Middelloonregeling

Bij deze regeling wordt voor elk dienstjaar een percentage pensioen toegekend dat is gerelateerd aan de pensioengrondslagen van het desbetreffende dienstjaar. Het te bereiken pensioen is in deze regeling gerelateerd aan het gemiddelde, geïndexeerde loon gedurende de opbouwperiode.

Nominale waarde

De op het stuk (aandeel of obligatie) aangegeven waarde. Bij een koers van 100 (= 100%) is de prijs van het waardepapier gelijk aan de nominale waarde.

Omkeerregel

Over de pensioenaanspraken die een werknemer opbouwt hoeft ingevolge de Wet op de loonbelasting geen belasting te worden afgedragen. De pensioenuitkeringen worden te zijner tijd weer wel belast. Deze regel wordt ook wel de "omkeerregel" genoemd. Om van deze faciliteit gebruik te kunnen maken moeten deze aanspraken onder andere voldoen aan artikel 18 van de Wet op de loonbelasting.

Optie

Zie ook calloptie en putoptie.

Verhandelbaar recht om iets te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie) tegen een van tevoren vastgestelde prijs gedurende een van tevoren vastgestelde termijn.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het inkomensrendement van het fonds en de rekenrente.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Putoptie

Een optie die de koper het recht maar niet de verplichting geeft om het onderliggende contract te verkopen tegen een vooraf vastgestelde prijs. Voor dat recht moet premie worden betaald. Een putoptie maakt het mogelijk het risico van dalende koersen af te dekken.

Reële rente

Het verschil tussen het fondsrendement en de (loon- of prijs-)inflatie. Bij de premiestelling wordt verondersteld dat het fondsrendement ten minste gelijk is aan de som van de rekenrente en de inflatie. In dat geval kan de last uit hoofde van indexering worden gefinancierd uit het verschil tussen het fondsrendement en de rekenrente.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Rijping

De mate van rijping van een fonds wordt veelal uitgedrukt in de draagvlakratio. Deze ratio geeft weer de verhouding tussen de voorziening opgebouwde rechten (VOR) en de bijdragegrondslag (BG), dat wil zeggen het bijdrageplichtig deel van de totale salarissom:

De draagvlakratio is laag voor een jong, startend fonds. In de loop van de tijd neemt deze ratio toe, doordat het aandeel van de gepensioneerden in het deelnemersbestand stijgt.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftetekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, aflossingen, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen.

Vastrentende waarden

Hypotheken, leningen op schuldbekentenis en obligaties.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

WM Company

The WM Company is een mondiaal opererend bedrijf, met name gespecialiseerd in het meten en analyseren van de beleggingsresultaten van pensioenfondsen. In Nederland marktleider op dit terrein.

WM Universum

Het WM Universum is samengesteld op basis van de totale beleggingsportefeuilles van een groot aantal Nederlandse pensioenfondsen (exclusief APG en PGGM in verband met de grootte van deze fondsen), waarvan de beleggingsresultaten door The WM Company worden gemeten. Een vergelijking met gegevens uit het WM Universum maakt het mogelijk om de resultaten van een fonds te spiegelen aan het gemiddelde van de beleggingen en rendementen van de Nederlandse pensioenfondsector.

Yield curve

Zie rentetermijnstructuur.

Zakelijke waarden

Aandelen, converteerbare obligaties en onroerend goed(fondsen).

Z-score

De Z-score wordt ieder jaar vastgesteld en geeft de afwijking van het feitelijke rendement ten opzichte van het door het pensioenfonds vastgestelde rendement (het rendement dat op grond van de normportefeuille behaald kan worden ofwel het normrendement). Als in een periode van vijf jaar eenmaal sprake is van een negatieve Z-score dan hoeft dit nog niet te betekenen dat de performancetoets negatief zal uitvallen.